

Vastuullinen matkailu Indonesiassa: Balin suosion syyt ja vähemmän tunnettujen saarten matkailupotentiaalin kehittäminen.

Emmi Korhonen, Kamilla Mamedova

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Restonomi

Opinnäytetyö

2025

Tekijä(t) Emmi Korhonen, Kamilla Mamedova
Tutkinto Restonomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Vastuullinen matkailu Indonesiassa: Balin suosion syyt ja vähemmän tunnettujen saarten matkailupotentiaalin kehittäminen.
Sivu- ja liitesivumäärä 41 + 7
<p>Indonesian matkailu on elpymässä koronapandemian jälkeen, ja Balin saari on kärsinyt ylikuormituksesta turismista. Vuonna 2024 Balilla otettiin käyttöön turistivero, jonka tuotoilla pyritään suojelemaan saaren luontoa ja kulttuuria. Tämän vuoksi tarpeet turistivirran hajauttamiselle muihin kohteisiin ovat kasvaneet.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia vähemmän tunnettuja indonesialaisia saaria matkailukohteina ja selvittää, mitkä tekijät vaikuttaisivat suomalaisten halukkuuteen matkustaa näille saarille. Tutkimusongelmana oli selvittää, miten vähemmän tunnettuja indonesialaisia saaria voitaisiin kehittää matkailukohteina kestävästä kehityksestä käsin, erityisesti suhteessa Balin suosioon. Työn tarkoituksena on lisätä tietoisuutta Indonesiassa sijaitsevista vähemmän tunnetuista saarista, ja tarjota hyödyllistä tietoa yrityksille, matkanjärjestäjille ja matkailijoille.</p> <p>Tutkimuksen kohderyhmänä olivat suomalaiset matkailijat sukupuolesta ja iästä riippumatta, sillä tavoitteena oli saada mahdollisimman laaja ja monipuolinen näkemys suomalaisten mielipiteistä ja heidän suhtautumisestaan kestäväan kehityksen matkailuun Indonesiassa.</p> <p>Opinnäytetyössä toteutettiin kvantitatiivinen tutkimus, ja aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella Webropol-työkalun avulla. Kyselylinkkiä jaettiin sosiaalisen median alustoilla kuten WhatsApp, Instagram ja Snapchat. Kyselyyn osallistui 107 henkilöä.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan suurin osa vastaajista oli valmis matkustamaan vähemmän tunnetuille saarille, mikäli kohteissa toteutuu matkustusturvallisuus, saavutettavat matkailupalvelut sekä luonnon ja nähtävyyksien tarjoama vetovoima.</p> <p>Työn tulokset ja johtopäätökset voivat auttaa parantamaan tietoisuutta Indonesian vähemmän tunnettujen saarten mahdollisuuksista ja edistämään vastuullista matkailua koko maassa.</p>
Asiasanat Indonesia, Kestävä kehitys, Suomalaiset matkailijat, Bali

1	Johdanto.....	1
2	Indonesia ja sen saaret.....	3
2.1	Balin ja Jaavan saaret	3
2.2	Vähemmän tunnetut saaret Gili ja Derawan	5
3	Turismi ja matkailu sekä matkailukohteen vetovoimat	7
4	Liikaturismi Indonesiassa	9
5	Kestävyys ja vastuullisuus matkailussa	11
5.1	Kestävän kehityksen eri alueet.....	11
5.2	Vastuullinen matkailu Indonesiassa	12
6	Tutkimus ja tutkimusmenetelmät	15
6.1	Kvantitatiivinen menetelmä ja kyselytutkimuksen toteutus	15
6.2	Kohderyhmän valinta ja aineistonkeräämisen menetelmät	17
7	Kyselyn tulokset	20
8	Pohdinta	36
8.1	Tutkimuksen luotettavuus.....	37
8.2	Jatkokehittämisen ideat	38
	Lähteet	40
	Liitteet.....	43
	Liite. 1 Saatekirje.....	43
	Liite 2. Kysely	44

1 Johdanto

Indonesian matkailu on ollut jo monia vuosia suuressa suosiossa, sen ainutlaatuinen saaristo on kiehtonut monia matkailijoita vuosikymmenien ajan. Suurin osa Indonesiaan matkustavista valitsee kuitenkin yleensä matkakohteeksi Balin, eikä esimerkiksi Indonesian muita, vähemmässä suosiossa olevia saaria. Opinnäytetyössä tutkimme näitä vähemmän suosiossa olevia saaria ja vertaamme niitä Baliin. Tavoitteenamme on siis selvittää, miksi Balille matkustetaan enemmän kuin Indonesian muille saarille. Opinnäytetyössä syvennymme Balin suosion taustatekijöihin, samalla tutkien vähemmän tunnettujen saarten matkailupotentiaalia. Tutkimme suomalaisten matkailijoiden ja potentiaalisten matkailijoiden matkustusmotiiveja keskittyen kestävän matkailun periaatteisiin. Selvitämme, miten Indonesia voisi hajauttaa turistivirtaa saariensa välillä, edistäen vastuullisempaa matkailua koko maassa. Päädyimme kyseiseen aiheeseen, sillä Aasian matkailu kiinnostaa meitä molempia henkilökohtaisesti. Haluamme myös tuoda Indonesian vähemmän suosittuja saaria näkyville, sillä mielestämme niissä on paljon potentiaalia matkakohteena. Vastuullisuus ja etenkin vastuullinen matkailu on ajankohtainen aihe matkailumaailmassa, joten halusimme opinnäytetyössä keskittyä siihen ja tarkastella aihetta vastuullisesta näkökulmasta.

Työn tarkoituksena on antaa tietoisuutta Indonesian vähemmän tunnettujen saarien matkailupotentiaalista, josta olisi hyötyä yrityksille, matkanjärjestäjille ja matkailijoille. Keskitymme opinnäytetyössä vastuullisuuden näkökulmaan ja tutkimme turismin haitta- ja hyötyvaikutuksia Indonesiassa. Tutkimme Webropol-kyselyllä suomalaisten mielikuvia Indonesian saarista ja heidän innokkuuttansa matkustaa Kaakkois-Aasiaan. Tarkoituksena on tutkia kiinnostavatko vähemmän tunnetut Indonesian saaret Balin sijasta ja miksi ei kiinnosta. Selvitämme mistä syistä Balilla on iso turismin vetovoima.

Tutkimusongelmana on selvittää, kuinka voimme edistää vähemmän suosittujen indonesialaisten saarien matkailupotentiaalia suhteessa Baliin kestävän kehityksen näkökulmasta.

Tutkimusongelman avaamiseksi selvitämme seuraavia alaongelmia:

- Mitkä ovat suomalaisten näkemykset Balin saaresta?
- Kuinka tärkeä kestävä kehitys on suomalaiselle matkustaessaan Indonesiaan?
- Mitkä tekijät saisivat suomalaiset matkustamaan vähemmän tunnetuille saarille Indonesiassa?

Tutkimuksen metodina käytetään kvantitatiivista lähestymistapaa, jossa analysoidaan Indonesiaan matkanneille sekä potentiaalisille matkustajille suunnattua kyselyä. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä valittiin, koska se mahdollistaa suurten aineistojen keräämisen ja numeeristen tietojen analysoimisen, joka on keskeistä tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kyselylomake laadittiin siten, että se kattaa keskeiset tekijät, jotka voivat vaikuttaa matkustajien päätöksiin matkakohteen valinnassa ja matkustustottumuksissa. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselyn avulla.

Kyselyyn osallistuvat vastaajat jakautuvat kahteen ryhmään: Indonesiaan matkanneisiin ja Indonesiaan matkustamisesta kiinnostuneisiin. Tämä kaksivaiheinen otanta mahdollistaa vertailun matkustuskäyttäytymisen ja matkustuspäätösten välillä.

2 Indonesia ja sen saaret

Indonesia on parlamentaarinen tasavalta, jonka väkiluku on noin 235 miljoonaa. Indonesian tärkeimmät kielet on bali, indonesia ja englanti. Uskonnot jakautuvat Indonesiassa seuraavasti, balilainen hindulaisuus 92 %, islam 5,7 %, kristinusko 1,4 % ja buddhalaisuus 0,6 %. Valuuttana toimii Indonesian rupia (IDR) (1 EUR = 15 000 IDR). (Asia Exchange 2024.)

Kansainväliset investoinnit kasvattivat ulkomaankauppaa vuosina 1990–2006, etenkin teollisuustuotteiden vienti kasvoi nopeasti. Indonesiassa tavaravienti viisinkertaistui, jonka jälkeen palvelusektori sekä liike-elämän palvelut ovat laajentuneet. Indonesia, kuten myös muut Kaakkois-Aasian maat reagoivat edelleen maailmantalouden sokeihin, sekä finanssi- ja valuuttakriiseihin. Teollistumisen huonoja puolia ovat olleet tehtaiden huonot työolot, ympäristön saastuminen ja riippuvuus ulkomaisista suuryrityksistä. Näistä huolimatta kansainväliset yritykset ovat tuoneet myös pääomia, osaamista, vientituloa ja työpaikkoja, talouskasvun ansiosta väestön elintaso on parantunut ja Kaakkois-Aasian maat ovat erilaisten kansainvälisten mittareiden mukaan kehittyneet, mukaan lukien Indonesia. (E. Kettunen, 21.)

2.1 Balin ja Jaavan saaret

Bali on Indonesian saariston keskivaiheilla sijaitseva tuliperäinen saari. Balin väkiluku on 3,3 miljoonaa. Turismi hallitsee Balin talouselämää noin 80 % osuudella. Sen pinta-ala on 5633 km². Saaren pituus lännestä itään on 153 km ja pohjoisesta etelään 112 km. Balin vuoristo koostuu tulivuorista, jotka ovat Jaavan vuoriketjun itäinen jatke. Korkein vuori on Gunung Agung (3142 metriä), jonka rinteellä sijaitseva Besakih-temppleri on Balin pyhin. Bali on trooppinen saari, ja sen tuliperäisyys, suuri sademäärä ja läpi vuoden pysyvä lämpö ovat aiheuttaneet monimuotoisen kasvillisuuden saarelle. Monsuuni-ilmaisto on luonut sademetsää, mutta korkeilla vuorilla kasvaa myös havupuita. (Lehtipuu 2016, 18–19.)

Balin matkailun alkuvaiheet juontavat juurensa 1900-luvun alkuun, jolloin saksalaisen valokuvaajan Gregor Krausen kuvat saaren ainutlaatuisesta kulttuurista ja maisemista herättivät länsimaisen kiinnostuksen. Näiden kuvien myötä Balin eksoottisuutta alettiin markkinoida, erityisesti Singarajan pohjoisessa alueella. 1930-luvulla saarelle saapui taiteilijoita ja kirjailijoita, kuten saksalainen maalari Walter Spies ja meksikolainen Miguel Covarrubias, jotka taltioivat Balin kulttuuria ja luontoa teoksissaan. Heidän työnsä, erityisesti yhteistyöt antropologi Margaret Meadin ja taiteilija Rudolf Bonnetin kanssa, tekivät Ubudista Balin taiteen ja kulttuurin keskuksen. (Bali.com 2024.)

Vuonna 1932 Charlie Chaplin vieraili Balilla, mikä toi kansainvälistä huomiota saaren kulttuurille ja vahvisti sen mainetta kiehtovana matkakohteena. Vuonna 1936 amerikkalaiset Robert ja Louise

Koke avasivat Kuta Beach Hotellin, joka oli yksi Balin ensimmäisistä kansainvälisille matkailijoille suunnatuista majoituspaikoista. Tämä aloitti Kutan nousun matkailun solmukohdaksi. Toisen maailmansodan aikana ja Japanin miehityksen myötä matkailu Balilla pysähtyi, mutta sodan jälkeen saari integroitui osaksi Indonesian itsenäisyystaistelua. (Bali.com 2024.)

1950-luvulla Indonesian ensimmäinen presidentti Sukarno alkoi edistää Balia kansallisena kulttuuriperinnön symbolina, mutta heikko infrastruktuuri hidasti matkailun kasvua. Vuonna 1963 tulivuori Agungin purkaus aiheutti laajaa tuhoa, mikä johti väliaikaiseen matkailun laskuun. Vuonna 1969 valmistunut Ngurah Rain kansainvälinen lentokenttä kuitenkin lisäsi merkittävästi saaren saavutettavuutta, ja 1970-luvulla Bali koki matkailubuumin. Australialaiset surffaajat ja reppumatkailijat alkoivat suosia Kutaa, josta tuli eläväinen matkailukohde. (Bali.com 2024.)

1980-luvulla Seminyakin alue alkoi kehittyä ylellisyyden ja rauhallisuuden etsijöiden suosimaksi kohteeksi. Vuonna 2002 ja uudelleen 2005 Bali kärsi terrori-iskuista, jotka aiheuttivat merkittävän notkahduksen matkailussa. Turvallisuustoimien tehostamisen ansiosta matkailu kuitenkin elpyi. 2000-luvulla kiinalaisten matkailijoiden määrä alkoi kasvaa voimakkaasti, mikä vaikutti Balin talouteen myönteisesti. Vuonna 2010 julkaistu elokuva *Eat Pray Love* nosti erityisesti Ubudin suosioon hyvinvointi- ja joogamatkailijoiden keskuudessa. (Bali.com 2024.)

Vuonna 2013 Balin Mandara-moottoritie avattiin, mikä helpotti liikennettä saarella ja tuki kansainvälisten tapahtumien, kuten APEC-huippukokouksen, järjestämistä. 2010-luvun lopulla Canggu nousi trendikkääksi kohteeksi, jossa yhdistyvät ekotietoisuus, surffauskoulut ja yhteisölliset työtilat. Alueen nopea kehitys herätti kuitenkin huolta Balin kulttuuriperinnön säilymisestä ja yllirakentamisesta. Vuonna 2020 COVID-19-pandemia aiheutti vakavan taloudellisen taantuman matkailun pysähtyessä täysin. Tämä korosti kestävä matkailun ja taloudellisen monimuotoistumisen tärkeyttä. (Bali.com 2024.)

Vuonna 2022, matkustusrajoitusten helpottuessa, Bali alkoi toipua matkailualan kriisistä. Saarella alettiin painottaa yhä enemmän kestäviä matkailualoitteita, kuten ekologisia käytäntöjä, kulttuuriperinnön vaalimista ja paikallisyhteisöjen tukemista, mikä vahvisti Balin asemaa matkailun globaalina huippukohteena. (Bali.com 2024.)

Jaava on Indonesian viidenneksi suurin ja väkiluvultaan tihein saari sekä maan kulttuurinen ja taloudellinen keskus. Sijainti Sumatran ja Balin välissä tekee Jaavasta maantieteellisesti merkittävän kohteen. Saarella on peräti 121 aktiivista tulivuorta sekä monimuotoisia ja ainutlaatuisia kansallispuistoja, jotka houkuttelevat luonnonystäviä. Lisäksi Jaavan rikas kulttuuriperintö tarjoaa matkailijoille kiehtovan ja ainutlaatuisen elämyksen. Tämä yhdistelmä tekee

Jaavasta erinomaisen matkakohteen, jossa luonnon ja kulttuurin vuoropuhelu tarjoaa unohtumattomia kokemuksia. (Experience travel group 2024.)

Jaava koostuu viidestä provinssista. Nämä provinssit ovat Banten, Jakartan pääkaupunkialue, Länsi-Jaava, Keskinen Jaava, Erityisalue Yogyakarta ja Itä-Jaava. Indonesian pääkaupunki, Jakarta, sijaitsee Jaavan luoteisrannikolla ja siellä asuu noin 9 miljoonaa ihmistä. Jaavan saarella matkustamiseen voi lentämisen lisäksi valita useita muita kulkuneuvoja. Gambir-asemalta, joka on Jakartan päärautatieasema, kulkee usein junia eri puolille saarta. Lisäksi voi matkustaa turistibusseilla tai yksityisautoilla pitkin laajoja tulliteitä. (Visit Indonesia 2010.)

Jaavalla asuu enemmän ihmisiä kuin millään muulla saarella maan päällä. Noin Lapin läänin kokoisella alueella on arvioiden mukaan yli 120 miljoonaa asukasta. Yhdellä neliökilometrillä asuu keskimäärin lähes tuhat asukasta. (Rantapallo 2015.)

2.2 Vähemmän tunnetut saaret Gili ja Derawan

Gilin saaret ovat kolmen saaren ryhmä Indonesiassa, aivan Lombokin luoteispuolella ja Balin itäpuolella. Gili Trawangan ja muut Gili-saaret tarjoavat vierailijoille valkoiset hiekkarannat, trooppiset koralliriutat ja lämpimät, kutsuvat vedet. Saarten erityispiirre on, että siellä ei ole autoja tai moottoripyöriä, mikä luo rauhallisen ja stressittömän ilmapiirin. Gili-saarten luonto ja seesteisyys tekevät niistä täydellisen paikan trooppiselle lomalle. Gili Trawanganin ja muiden Gili-saarten vesialueet tunnetaan upeista sukelluskohteistaan, kuten Shark Reef, sekä ainutlaatuisista merenelävistään, kuten vihreistä kilpikonnista (*Chelonia mydas*). Nämä saaret ovat suosittuja länsimaalaisten turistien keskuudessa, jotka etsivät eristäytynyttä saarikokemusta kauniissa ja luonnonläheisessä ympäristössä. Sukeltajille ja snorklaajille Gili-saarten vedenalainen maailma on erityinen kokemus. Saarten alueella voi uida kilpikonnien kanssa ja nähdä värikkäitä koralleja ja erilaisia mereneläviä, kuten manta-rauskuja ja dugongeja. Gili-saaret koostuvat kolmesta saaresta: Gili Trawanganista, Gili Menosta ja Gili Airista. Nimen "Gili" merkitys paikallisessa Sasakin kielessä on "saari", ja monikollinen muoto "Gili Gili" tarkoittaa "saaret". Saarten tunnelma on rauhallinen, ja ne ovat hyvin varusteltuja matkailijoita varten. Gili Trawangan on suurin ja suosituin saari, jossa on vilkas yöelämä, ravintoloita ja baareja. Jos kaipaat rauhallisempaa lomaa, Gili Meno ja Gili Air tarjoavat enemmän seesteisyyttä ja vähemmän väkijoukkoja. Gili Meno on pienin ja syrjäisin, ja siellä asuu vain muutama sata vakituista asukasta. Gili-saaret ovat helposti saavutettavissa nopealla veneellä Senggigitistä, matka kestää vain noin 20 minuuttia. Monet matkailijat matkustavat myös suoraan Gili Trawanganille laivalla, joka lähtee päivittäin Seranganista tai Padang Baista Baliilta. Saarella liikkuminen tapahtuu vain pyörällä tai cidomolla, pienillä

hevoskärryillä, joihin mahtuu kolme henkilöä kerrallaan. Moottoriajoneuvot ovat saarella kiellettyjä. (Wonderful Indonesia 2024.)

Vaikka Gilit ovat helposti saavutettavissa, ne säilyttävät edelleen oman erityisen viehätystyylinsä. Saarilla kuitenkin rakennetaan jatkuvasti lisää majoitusvaihtoehtoja, joten niiden suosio on selvästi kasvussa. (Helin 2024.)

Kalimantanin koillisrannikolla sijaitsee upea Derawanin saaristo, joka on erityisen tunnettu erinomaisista sukellusmahdollisuuksistaan. Tämä syrjäinen saaristo on myös erinomainen kohde rentouttavalle rantalomalle. Saarista suosituin ja helpoiten saavutettava on pieni Pulau Derawan, joka sijaitsee lähellä mannerta. Saari on eläväinen ja täynnä paikallista tunnelmaa, vaikka sen ilmapiiri voikin olla hieman rosainen ja arkinen. Derawan-saarille pääsee yleensä matkustamalla ensin lentäen Beraun lentokentälle. Sieltä matka jatkuu noin kahden tunnin bussikyydillä Tanjung Batun satamakaupunkiin, missä vuokrataan pikavene, joka kuljettaa perille saarille. (Helin 2024)

Derawanin saaristo koostuu 31 saaresta, joista tunnetuimpia ovat Derawan, Maratua, Sangalaki ja Kakaban. Saaristo sijaitsee Itä-Kalimantanin rannikolta Berau-piirikunnasta hieman erillään ja ovat merkittävä pesimäalue harvinaisille ja uhanalaisille jättiläisvihreille merikilpikonnille sekä karettikilpikonnille. Vierailijat voivat päivittäin seurata, kuinka kilpikonnat munivat hiekalle tai uivat merelle. Alueeseen kuuluu yli 1,27 miljoonan hehtaarin kokoinen merensuojelualue, joka on trooppinen paratiisi. Saaret tarjoavat lämpimän ja rauhallisen ympäristön, pehmeitä valkohiekkaisia rantoja, palmuja, sekä kristallinkirkkaita meriä, jotka vaihtavat väriään vihreästä syvänsiniseen. Alueella elää monimuotoinen merenelämä, kuten jättiläiskilpikonnia, delfiinejä, manta-rauskuja, dugongeja, barrakudia, pistämättömiä meduusoja ja toisinaan jopa valaita. Koralleja on täällä 460 lajia, mikä tekee alueesta toiseksi monimuotoisimman Raja Ampatin jälkeen. Lisäksi kansainvälinen asiantuntijaryhmä on löytänyt alueelta yli 870 kalalajia, aina pienistä pygmimerihevosista suuriin manta-rauskuihin. Saaristolle ei ole suoraa lentoa ja Indonesian sisäinen jatkolento menee Tanjung Redebiin Beraussa, jonka jälkeen täytyy mennä veneellä päästäkseen Derawan saarille. (Wonderful Indonesia 2024.)

3 Turismi ja matkailu sekä matkailukohteen vetovoimat

Matkailulla tarkoitetaan toimintaa, jossa henkilö siirtyy tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle ja viettää kohteessa yhtäjaksoisesti enintään 12 kuukautta. Matkailun tarkoitus voi vaihdella, ja siihen voi sisältyä vapaa-ajanviettoa, liikematkailua tai muita syitä. (Tilastokeskus 2024.)

Yleisesti ottaen matkailu jakautuu kolmeen päätyyppiin: sisäinen matkailu, saapuva matkailu ja lähtevä matkailu. Sisäinen matkailu viittaa yksilön tai ryhmän matkustamiseen oman maan sisällä, kun taas saapuva matkailu tarkoittaa ulkomaalaisten matkustamista johonkin maahan. Lähtevä matkailu puolestaan tarkoittaa oman maan kansalaisten matkustamista ulkomaille. Matkailu vaikuttaa merkittävästi sekä paikallisiin että globaaleihin talouksiin, ja se edistää kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä taloudellista kehitystä. Tämän vuoksi matkailun tutkiminen on tärkeää, sillä se tarjoaa arvokasta tietoa sekä matkailualan kehittämistä että kestävän matkailun käytännöistä. (Verhelä 2014, 19.)

Matkailu ja turismi ovat toisiinsa kytkeytyviä, mutta sisällöltään ja painotukseltaan erillisiä käsitteitä. Matkailu viittaa yleisesti ihmisten liikkumiseen paikasta toiseen eri tarkoituksissa, kuten vapaa-ajan, työn, oppimisen tai perhesyiden vuoksi. Turismi puolestaan liittyy erityisesti vapaa-ajan matkustamiseen ja sitä ympäröivään toimintaan, kuten palveluihin ja viihteeseen. Näiden käsitteiden ero korostuu erityisesti asenteissa ja tavoitteissa, jotka liitetään matkustamiseen. Matkailua voidaan kuvata kokonaisvaltaisena ilmiönä, jossa korostuvat autenttiset kokemukset ja oppiminen. Matkailija pyrkii usein ymmärtämään matkakohteen kulttuuria, ympäristöä ja paikallista elämäntapaa. Matkailu on usein yhteydessä vastuullisuuteen, jossa matkustaja tiedostaa toimintansa vaikutukset sekä kohteen ympäristöön että yhteisöihin. Nykyaikaisessa matkailussa korostuvat kestävät arvot ja yksilöllisyys. Turismi liitetään usein massamatkailuun, jossa matkustamisen tavoitteena on viihde, rentoutuminen ja nähtävyyksien "kuluttaminen". Turisti nähdään usein passiivisena kuluttajana, joka suosii valmiita matkapaketteja, suuria kansainvälisiä brändejä ja välttelee paikallista kulttuuria. Turismin tavoitteena on yleensä mukavuus ja helposti saavutettavat elämykset, mikä voi johtaa pinnalliseen suhteeseen matkakohteen kanssa. Poonin (2002) mukaan matkailijoiden ja turistien välisiä eroja voidaan tarkastella jaottelulla vanhoihin ja uusiin matkailijoihin. Vanha matkailija, eli perinteinen turisti, edustaa passiivista ja kulutukseen painottuvaa matkustamista. Uusi matkailija puolestaan pyrkii aktiivisesti osallistumaan ja arvostaa matkailussa paikallisuutta, aitoutta ja kestävyyttä. (Verhelä, 21–28.)

Matkailukohteen vetovoima on keskeinen käsite matkailualalla, ja se viittaa niihin ominaisuuksiin, jotka houkuttelevat matkailijoita. Vetovoimatekijät vaihtelevat, mutta ne voivat sisältää luonnon nähtävyyksiä, kulttuuria, aktiviteetteja ja ainutlaatuisia kokemuksia. Esimerkiksi upea luonto,

historialliset rakennukset ja paikalliset festivaalit voivat merkittävästi lisätä matkakohteen viehätystä. Vetovoiman ymmärtäminen auttaa matkailualan toimijoita kehittämään strategioitaan, parantamaan kilpailukykyään ja houkuttelemaan monimuotoista asiakaskuntaa. Kestävät ja houkuttelevat matkailukohteet syntyvät, kun näiden elementtien keskinäinen riippuvuus ja merkitys otetaan huomioon. (Verhelä 2014, 134–135.)

4 Liikaturismi Indonesiassa

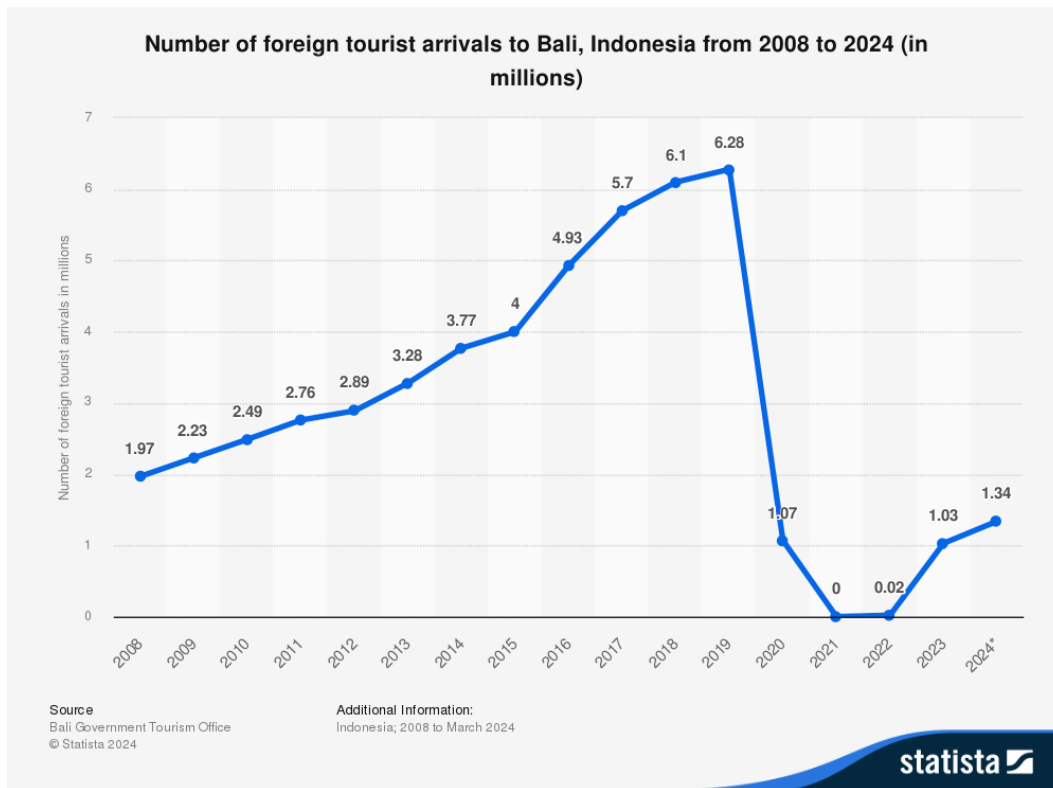
Massaturismi on käsite, joka viittaa laajamittaiseen matkustamiseen, jossa suuri joukko ihmisiä suuntaa samanaikaisesti samankaltaisiin lomakohteisiin. Tämän ilmiön juuret juontavat juurensa 1900-luvun puoliväliin, jolloin matkustamisen mahdollisuudet avautuivat laajalle yleisölle teollistumisen myötä. Teollistumisen aikakausi mahdollisti liikennevälineiden, kuten junien ja lentokonesuunnitelmien kehittämisen, jotka tekivät matkustamisesta edullisempaa ja saavutettavampaa. (Verhelä 2014, 191–192.)

Massaturismin alkuperä liittyy läheisesti loma-ajatuksen syntymiseen 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa. Tuolloin yhä useammat ihmiset alkoivat matkustaa rentoutumaan ja nauttimaan lomistaan, mikä loi kysyntää matkailulle. Erityisesti pakettimatkojen ja organisoidun matkustamisen yleistyminen 1960- ja 1970-luvuilla loi pohjan massaturismille, joka edelleen vaikuttaa matkailualan kehitykseen. Massaturismin vaikutukset ovat moninaiset. Taloudellisesti massaturismi on merkittävä kasvuvoima, joka luo työpaikkoja, lisää paikallisten yrittäjien tuloja ja nostaa alueiden taloudellista hyvinvointia. Erityisesti kehittyvissä maissa turismi on elintärkeä tulonlähde. Samalla se mahdollistaa kulttuurisen vaihdon, jossa matkailijat tuovat mukanaan omia kulttuurisia tapojaan ja oppivat samalla paikallisista perinteistä ja käytännöistä. (Verhelä 2014, 191–192.)

Kuitenkin massaturismi tuo mukanaan myös haasteita. Suuri matkustajamäärä voi aiheuttaa ylikuormitusta niin luonnonvaroissa kuin infrastruktuurissa, mikä johtaa ympäristöongelmiin, kuten saastumiseen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Lisäksi massaturismi voi johtaa paikallisen kulttuurin eriytymiseen, kun perinteisiä tapoja muokataan matkailijoiden odotusten mukaisiksi. (Verhelä 2014, 191–192.)

Indonesiassa on tällä hetkellä merkittävä ympäristöhaaste. Teollisuuden nopea laajentuminen, kuten kaivostoiminta, maatalous ja metsätalous, on johtanut metsien häviämiseen, maaperän köyhtymiseen ja ilmansaasteisiin. Lisäksi maan rannikko ja merielämä ovat kärsineet vakavasti muovijätteen aiheuttamasta saastumisesta. Indonesia on biodiversiteetiltään todella rikas maa, jonka luonnon monimuotoisuus kärsii rajun metsien hävittämisen, palmuöljyteollisuuden tieltä. Nämä asiat vaikuttavat paikallisväestön sekä alkuperäiskansojen elantoon. Indonesian tietyillä alueilla ei ole kapasiteettia käsitellä suuria ihmisjoukkoja, jonka vuoksi kauniit kohteet haurastuvat liikaturismin takia. Turistit jättävät jälkeensä roskavanoja ja vahinkoa ympäristölle. (Heinz 2023.)

Taulukko 1. Number of foreign tourist arrivals to Bali, Indonesia from 2008 to 2024 (in millions)
(Bali Government Tourism Office, Statista 2024.)

Taulukosta näkyy Balilla vierailleiden turistien kävijämäärät vuodesta 2008 vuoteen 2024 maaliskuuhun asti.

Vuoden 2019 jälkeen ulkomaalaisten matkailijoiden määrän romahdus vuonna 2021 johtui koronaviruspandemiasta (COVID-19), joka käytännössä lamautti Balin matkailusektorin. Vuonna 2021 ulkomaalaisia matkailijoita oli vain 51. Covid-19 pandemian aiheuttamat maailmanlaajuiset matkustusrajoitukset pysäyttivät lähes täysin ulkomaalaisten matkailijoiden saapumisen Balille. Balin suurin ulkomainen matkailijamarkkina, Australia, asetti kiellon ulkomaanmatkoille. Maaliskuussa 2020 Bali suljettiin sekä kotimaisilta että ulkomaisilta vierailijoilta. Saaren avaamissuunnitelmia kansainvälisille matkailijoille lykättiin Indonesian korkeiden COVID-19-tartuntalukujen vuoksi. Tammikuusta 2022 lähtien Indonesia avasi vihdoon ovensa jälleen kansainvälisille matkailijoille. Maaliskuuhun 2024 mennessä Balilla vieraili 1,34 miljoonaa kansainvälistä matkailijaa, mikä on huomattava kasvu vuoteen 2021 verrattuna.
(Nurhayati-Wolff, Statista 2024.)

5 Kestävyys ja vastuullisuus matkailussa

Kestävä kehitys on keskeinen periaate ilmastonmuutoksen torjumisessa. Se voidaan määritellä prosessiksi, jossa nykyiset tarpeet pyritään tyydyttämään vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa. Tämä lähestymistapa korostaa pitkäjänteistä ajattelua ja vastuullisuutta yli sukupolvien rajojen. Kestävän kehityksen saavuttaminen vaatii sekä ajattelun että toiminnan muutosta niin yksilö- kuin yhteiskuntatasolla, ja se edellyttää sitoutumista globaalin vastuun kantamiseen. Ilmastonmuutos on merkittävä globaali haaste, jonka hillitseminen edellyttää maailmanlaajuisia toimia. Sen vaikutukset ulottuvat laajasti yhteiskuntaan ja luontoon, vaikuttaen muun muassa veden saantiin, ruoan tuotantoon ja ihmisten elinolosuhteisiin. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan laajamittaisia toimenpiteitä, kuten päästöjen vähentämistä, energiatehokkuuden parantamista ja investointeja ilmastovastuullisiin teknologioihin. Samalla on valmistauduttava ilmastonmuutoksen väistämättömiin vaikutuksiin sopeutumistoimin. (Virtanen & Rohweder 2011, 11.)

Matkailualan yrityksille vastuullinen toiminta on yhä keskeisempi tapa varmistaa kilpailukyky ja kestävä liiketoiminta pitkällä aikavälillä. Kestävien valintojen näkyvyys asiakkaille on olennaista. Tutkimusten mukaan vastuullisesti toimivat yritykset saavuttavat paremman asiakastyytyväisyyden ja laadun kokemuksen. Lisäksi nämä yritykset voivat hyötyä merkittävästi esimerkiksi energiansäästöistä. Matkailijoille tärkeitä kestävyys osoituksia ovat muun muassa veden ja energian tehokas käyttö, toimiva jätehuolto, paikallisten tuotteiden ja palveluiden suosiminen, paikallisen työllisyyden tukeminen, kulttuuriperinnön arvostaminen sekä alueen asukkaiden huomioiminen. Nykyaikainen matkailuyritys ymmärtää, että vastuullisuus on ratkaisevaa sekä ympäristön että yrityksen taloudellisen tulevaisuuden kannalta. (Visit Finland 2024.)

5.1 Kestävän kehityksen eri alueet

Kestävä kehitys tarkoittaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnan muutosta paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla. Sen tavoitteena on taata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elinolosuhteet. Tämä edellyttää, että päätöksenteossa ja toiminnassa huomioidaan tasapuolisesti ympäristö, ihmiset ja talous. (Ympäristöministeriö 2023.)

Taloudellinen kestävyys pyrkii turvaamaan taloudellisen hyvinvoinnin siten, ettei se vaaranna luonnonvarojen käyttömahdollisuuksia tulevaisuudessa. Ympäristön kestävyys keskittyy luonnonvarojen säästävään käyttöön ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Sosiaalinen kestävyys puolestaan korostaa oikeudenmukaisuuden ja hyvinvoinnin tasapuolista jakautumista, painottaen esimerkiksi terveydenhuoltoa, koulutusta ja turvallisuutta. (YK-raportti 1987, 42.)

Kestävän kehityksen tavoitteet muodostuvat 17 globaalista päämäärästä, joiden saavuttamista tavoitellaan vuoteen 2030 mennessä. Näissä tavoitteissa käsitellään kestävän kehityksen kolme osa-aluetta: sosiaalista, taloudellista ja ympäristöllistä kestävyttä. Tavoitteisiin kuuluvat muun muassa köyhyyden ja nälän poistaminen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, laadukas koulutus, sukupuolten tasa-arvo, puhdas vesi ja sanitaatio, edullinen ja puhdas energia, ihmisarvoinen työ ja talouskasvu, kestävät teollisuusratkaisut, eriarvoisuuden vähentäminen, kestävien kaupunkien ja yhteisöjen luominen, vastuullinen kuluttaminen, ilmastotoimet, vedenalaisen ja maanpäällisen elämän suojeleminen sekä rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteistyön kautta. (Sustainable Development goals 2024.)

Kestävän kehityksen tavoitteet luovat perustan ympäristöystävällisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiselle. Ilmastonmuutoksen hillitseminen on merkittävä haaste, joka edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä, uusiutuvien energialähteiden käyttöön siirtymistä ja tukitoimia erityisesti heikossa asemassa oleville. Energijärjestelmien uudistaminen fossiilisista polttoaineista uusiutuvaan energiaan sekä energiatehokkuuden parantaminen ovat keskeisiä ratkaisuja. Vesivarojen kestävä käyttö on tärkeää, sillä makean veden saatavuus on rajallista ja kysyntä kasvaa. Tämä vaatii veden säästämistä, saastumisen ehkäisemistä ja paikallisesti toteutettavia ratkaisuja. Myös ruokajärjestelmien kestävyteen on panostettava: tarvitaan ympäristöystävällisiä viljelymenetelmiä, ruokahävikin vähentämistä ja oikeudenmukaisuuden huomioimista. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus, kuten köyhyyden vähentäminen ja tasa-arvon edistäminen, on kestävän kehityksen keskiössä. Taloudellisesti kestävä tulevaisuus edellyttää uusia kasvumalleja, joissa resurssien tehokas käyttö yhdistyy sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Koulutuksen ja tietoisuuden lisääminen tukee innovaatioita ja muutosta, kun taas kulttuurinen kestävyys auttaa säilyttämään arvoja ja monimuotoisuutta globaalien muutosten keskellä. Kestävän kehityksen saavuttaminen edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja konkreettisia toimia paikallisella tasolla kaikilla yhteiskunnan aloilla. (Halonen ym. 2017, 9–13.)

5.2 Vastuullinen matkailu Indonesiassa

Indonesiassa on otettu 14.2.2024 alkaen käytäntöön turistivero, jonka jokainen turisti joutuu maksamaan päästäkseen Baliin, sen hinta on 150 000 IDR, joka on noin yhdeksän euroa. Nämä varat käytetään luonnon suojeeluun ja sen puhtaana pitoon, sekä suojelemaan Balin kulttuuria. (Ministry of Tourism and Creative Economy, Republik of Indonesia 2024.)

Indonesian matkailun vastuullisuus on saavuttanut merkittäviä edistysaskeleita, sillä maassa pyritään tasapainottamaan matkailun taloudelliset hyödyt ja ympäristönsuojelu. Indonesia on monin

tavoin sitoutunut kestäväan matkailuun, ja sillä on useita ohjelmia ja aloitteita ympäristön ja paikallisten yhteisöjen tukemiseksi. Esimerkiksi maan lainsäädäntö, kuten matkailulaki (No.10/2009), korostaa kestäväan matkailun periaatteita, kuten ympäristönsuojelua, kulttuuriperinnön säilyttämistä ja paikallisten yhteisöjen hyvinvointia. (Mutiara Lemy 2018, 17.)

Indonesiassa matkustaminen tarjoaa upeita luontokohteita ja kulttuurielämyksiä, mutta vastuullinen matkailu voi tehdä kokemuksesta vieläkin merkityksellisemmän. Vastuullisena matkailijana voi nauttia lomasta samalla, kun auttaa säilyttämään luonnon ja kulttuuriperinnön tuleville sukupolville. Pienillä teoilla, kuten jätteiden asianmukaisella hävittämisellä, paikallisten tuotteiden ostamisella sekä sähkön ja veden kulutuksen huomioimisella, voi tehdä suuren eron. (Wonderful Indonesia 2024.)

Sopivien kohteiden valitseminen on tärkeä osa vastuullista matkailua. Indonesiassa on lukuisia kestävästä matkailusta palkittuja kohteita, kuten Floresin Wae Rebo -kylä, joka tarjoaa kulttuurielämyksiä perinteisten Mbaru Niang -talojen ja vehreiden vuoristomaisemien keskellä. Myös luonnon ystäville on vaihtoehtoja, kuten Länsi-Balin kansallispuisto, jossa voi nähdä harvinaisia eläinlajeja, kuten lähes sukupuuttoon kuolleen Balin starling-linnun. (Wonderful Indonesia 2024.)

Majoitusvalinnat voivat myös tukea kestäväa matkailua. Indonesiassa on useita ympäristöystävällisiä hotelleja, jotka panostavat luonnon ja paikallisyhteisöjen hyvinvointiin. Esimerkiksi Nihi Sumba -hotelli ei ainoastaan tarjoa upeaa luontoa ja kulttuuria yhdistävää kokemusta, vaan myös tukee paikallista yhteisöä merkittävästi terveydenhuollon ja koulutuksen kautta. (Wonderful Indonesia 2024.)

Matkan suunnittelussa kannattaa tehdä tarkkaa tutkimusta kestäväistä kohteista ja majoitusvaihtoehdoista. On hyödyllistä käyttää luotettavia verkkolähteitä ja tarkistaa tiedot suoraan esimerkiksi sähköpostitse varmistaakseen, että valitsee vastuullisia palveluntarjoajia. (Wonderful Indonesia 2024.)

Luontokohteissa matkailija voi osallistua moniin ympäristöä tukeviin aktiviteetteihin, kuten vierailuihin luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistoissa. Tanjung Putingin kansallispuistossa voi kohdata luonnossa eläviä orankeja ja nauttia metsäkylvyistä. Myös Tangkahanin ekoturismin alueella voi kokea koskematonta luontoa ja jopa auttaa norsuja niiden päivittäisissä kylpyhetkissä. (Wonderful Indonesia 2024.)

Matkalle kannattaa valmistautua huolellisesti ja ottaa mukaan vain välttämättömät tavarat. Keveämmät matkatavarat vähentävät ympäristövaikutuksia, ja paikallisiin tapoihin ja kulttuuriin

perehtyminen rikastuttaa matkaelämystä. Esimerkiksi Pujon Kidul -kylässä voi maistella paikallisia tuotteita ja oppia biokaasun tuotannosta, mikä tukee kestävän kehityksen tavoitteita. (Wonderful Indonesia 2024.)

Vastuullisen matkailun tavoittelemisen on paitsi hyödyllistä ympäristölle, myös antoisaa matkailijalle. Suunnitelmien toteuttaminen, luonnon kauneuden kokeminen ja paikallisiin kulttuureihin syventyminen luovat ainutlaatuisen matkakokemuksen, joka jää mieleen pitkäksi aikaa. Matkasta kertominen muille voi inspiroida myös muita omaksumaan vastuullisempia matkailutapoja tulevaisuudessa. (Wonderful Indonesia 2024.)

Vastuullinen matkailu Indonesiassa liittyy paitsi maan valtavaan kokoon, myös sosiaalisen ja ympäristöllisen kestävyuden haasteisiin, joita maa kohtaa. Yli 200 miljoonan asukkaan ruokkiminen ja peruspalveluiden turvaaminen ei ole helppo tehtävä. Vaikka Indonesian köyhyys voi vaikuttaa ulkoapäin tarkasteltuna huolestuttavalta, maan hallituksen viime vuosina toteuttamat sosiaalimenot ja terveydenhuoltoon tehdyt panostukset osoittavat huomattavaa edistystä. Samaan aikaan palmuöljyn tuotanto on suuri uhka sademetsille ja niiden eläimistöille, mutta se tuottaa merkittävät tulot, joihin paikallisten toimeentulo voi olla vahvasti sidottu. Palmuöljyn kysyntä on myös maailmanlaajuinen ongelma, eikä yksikään maa ole täysin vapaa siitä riippuvuudesta, joka edistää ympäristöongelmia. Vastuullisen matkailun merkitys Indonesiassa korostuu erityisesti siinä, että matkailijat tukevat paikallisia yrityksiä ja yhteisöjä mahdollisimman laajasti. Tämä auttaa paikallisia ymmärtämään, kuinka arvokas heidän ympäristönsä on, ja voi vähentää painetta turvautua tuhoisiin elinkeinoihin. Kun matkailijat käyttävät paikallisia palveluita ja arvostavat alueen kulttuuria ja luontoa, he auttavat luomaan kestävämpää tulevaisuutta sekä ympäristölle että paikallisille yhteisöille. (Responsible travel 2024.)

6 Tutkimus ja tutkimusmenetelmät

Tutkimus tarkoittaa järjestelmällistä ja luovaa prosessia, joka keskittyy ongelmien selvittämiseen. Empiirinen tutkimus, joka on tärkeä osa tätä prosessia, perustuu teoreettisten mallien testaamiseen ja havaintojen tekemiseen. (Heikkilä 2014, 12.)

Tutkimus työnä tarkoittaa systemaattista ja perusteellista tiedonkeruuta ja analysointia, joka perustuu määriteltyihin tarkoituksiin ja kysymyksiin. Kehittämistyössä on tärkeää valita sopivat tutkimusmenetelmät, jotka voivat olla sekä määrällisiä että laadullisia. Teorian testaaminen ja hypoteesien muodostaminen ovat keskeisiä osia tutkimusprosessia, ja tutkimuksen tuloksia käytetään teorian vahvistamiseen tai kumoamiseen. Tämän perusteella tutkimus on kriittinen työkalu, joka auttaa ymmärtämään ja sitten kehittämään käytäntöjä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 104–105.)

Määrälliset menetelmät, kuten kyselyt tai strukturoidut haastattelut, mahdollistavat tietojen keräämisen suuremmilta ryhmittä, kun taas laadulliset menetelmät syvenyvät yksittäisiin ilmiöihin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 104–105.) Kvantitatiivinen tutkimus keskittyy määrällisiin ja tilastollisiin perusasioihin, joissa aineisto kerätään standardoitujen menetelmien avulla. Se selvittää laskennallisia tuloksia ja yhteyksiä asioiden välillä. Kvalitatiivinen tutkimus puolestaan keskittyy ymmärtämään ilmiöitä syvemmin ja kuvaamaan laatueroja, kuten käyttäjien kokemuksia. Se tuottaa aineistoa vähemmän strukturoituna ja joustavasti, ja tulokset perustuvat usein havainnointiin ja haastatteluihin. Molemmat tutkimustyyppit palvelevat eri tarkoituksia ja voivat täydentää toisiaan. (Heikkilä 2014, 15.)

Yhtenä kvantitatiivisena tutkimusmenetelmänä voidaan käyttää kyselytutkimusta. Kyselytutkimus on tapa kerätä tärkeää tietoa ja sen avulla voidaan tarkastella muun muassa ihmisten toimintaa, mielipiteitä, asenneta ja arvoja. Tämän tyylliset kiinnostuksen kohteet ovat monimutkaisia ja moniulotteisia. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää kyselyn vastaajalle kysymykset kyselylomakkeen avulla. Kyseinen lomake toimii mittausvälineenä, joka soveltuu käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa sekä mielipidetiedusteluissa, katukyselyissä, soveltuvuustesteissä ja palautemittauksissa. (Vehkalahti 2014, 11.)

6.1 Kvantitatiivinen menetelmä ja kyselytutkimuksen toteutus

Tässä osiossa käsitellään opinnäytetyössä toteutettua tutkimusta ja sen menetelmää. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten Indonesian turismia voitaisiin hajauttaa vähemmän tunnetuille Indonesian saarille, sekä millaiset tekijät motivoisivat matkailijoita matkustamaan näille saarille Balin sijaan. Tämä näkökulma liittyi kestävän kehityksen periaatteisiin, sillä Balin saarella on

merkittävä liikaturismin ongelma. Tutkimuksen toteutuksessa käytettiin kvantitatiivista menetelmää. Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kyselyn, jonka avulla kerättiin tietoa matkailijoiden mieltymyksistä ja päätöksentekokriteereistä matkustaessa Indonesian saarille. Päädyimme kvantitatiivisen menetelmän käyttöön, sillä se sopi parhaiten opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseen.

Kvantitatiivinen tutkimus keskittyy ilmiöiden mittaamiseen tarkasti ja objektiivisesti. Sen avulla kerätään numeerista tietoa, joka vähentää tutkijan omien tulkintojen vaikutusta tuloksiin. Suurten otosten käyttö mahdollistaa tulosten yleistettävyyden laajemmalle väestölle, mikä tekee johtopäätöksistä käyttökelpoisempia. Koska tutkimuksessa käytetään tilastollisia menetelmiä, se soveltuu hyvin esimerkiksi erilaisten ryhmien vertailuun ja ryhmien välisten erojen analysointiin. (Kananen 2011, 20–23.)

Kyselyt ovat tärkeä työkalu yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, jolla kerätään erilaisia tietoja nopeasti. Ne tuottavat numeerisia tuloksia, joita voidaan analysoida tilastollisesti, mutta niiden luotettavuus voi heikentyä vastaajien sitoutumisen ja vastausten oikeellisuuden vuoksi. Kyselyitä voidaan toteuttaa monin tavoin, kuten sähköisesti tai puhelimitse. Haasteita ovat vastaajien motivointi ja virheelliset vastaukset, jotka vaikuttavat tutkimustulosten laatuun. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 121.)

Tiedonkeruu on oleellinen osa tutkimusta, ja sen luotettavuus riippuu menetelmistä, kuten kyselyistä. Kyselyt voivat olla kirjallisia tai verkkokyselyitä, ja niiden suunnittelu vaatii huolellisuutta. Otantaan perustuvat valinnat ovat tärkeitä, jotta tulokset ovat luotettavat. Yhteenvetona tiedonkeruu on monivaiheinen prosessi, joka vaikuttaa tutkimuksen laatuun ja luotettavuuteen. (Vehkalahti 2014, 42.)

Otanta, perusjoukko ja otos ovat keskeisiä käsitteitä tutkimusmenetelmissä. Perusjoukko tarkoittaa sitä kokonaisuutta, jonka ominaisuuksia tutkitaan, kuten esimerkiksi tietty väestönosa. Otos on valittu, pienempi osajoukko perusjoukosta, jota käytetään johtopäätösten tekemiseksi perusjoukosta. Otoksoon määrittely on myös oleellista, sillä liian pieni otos voi heikentää tutkimuksen tarkkuutta ja luotettavuutta. (Vehkalahti 2014, 43.)

Kyselylomakkeen suunnittelussa on tärkeää määrittää tutkimuksen tavoitteet, valita vain oleelliset kysymykset, varmistaa kysymysten ymmärrettävyys, aloittaa helpoista kysymyksistä ja testata lomake ennen käyttöä. Nämä auttavat luomaan tehokkaan kyselylomakkeen. Kyselylomakkeen suunnittelussa on tärkeää, että se on riittävän lyhyt, noin 15–20 minuuttia, jotta vastaajat pysyvät kiinnostuneina. Kysymysten tulee olla selkeitä ja yksinkertaisia, välttäen monimutkaisuutta. Valittavien vaihtoehtojen tulisi sisältää myös "ei mielipidettä" -vaihtoehto, jotta vastaajat voivat olla

ottamatta kantaa. Kysymysten järjestelmän on oltava looginen, ja on syytä välttää useiden asioiden kysymistä kerralla. Kyselyssä täytyy käyttää ymmärrettävää kieltä, jotta kysymykset ovat helppoja ymmärtää. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 130.)

Kyselylomake tulee testata huolellisesti ennen sen jakamista. Sen tulee sisältää selkeästi tutkimuksen tarkoitus, kyselyn taustatiedot sekä ohjeet osallistujille. Saatteiden laatiminen on oleellista, sillä ne vaikuttavat vastaajien motivaatioon ja luottamukseen tutkimusta kohtaan. Saatekirjeet ovat olennaisia kyselytutkimuksen onnistumisen kannalta, sillä ne auttavat vastaajia ymmärtämään tutkimuksen taustat. Saate mekaanisesti luo luottamusta ja sisältää keskeisiä tietoja, kuten tutkimuksen tarkoituksen, tekijät, sekä vastausten anonymiteetin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 133.)

Sähköiset kyselyt ovat yleistyneet tiedonkeruussa ja markkinatutkimuksessa, mahdollistaen nopean ja vaivattoman datan keräämisen eri lähteistä, kuten Webropol, Digium ja SurveyMonkey. Ne tarjoavat monipuolisia lomakkeita, joilla voidaan kerätä vastauksia, jotka helpottavat vastausten analysointia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 128–129.)

6.2 Kohderyhmän valinta ja aineistonkeräämisen menetelmät

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat suomalaiset, jotka ovat matkustaneet Indonesiaan tai haluavat mahdollisesti matkustaa sinne. Nuoret aikuiset vastasivat kyselyyn aktiivisemmin kuin vanhemmat ikäryhmät, mutta saimme mukaan monipuolisesti eri ikäluokkia.

Aluksi kysely lähetettiin kahdelle restonomiopiskelijalle sen toimivuuden varmistamiseksi. Kyselyyn vastasivat myös itse opinnäytetyön kirjoittajat, toinen kirjoittajista vastasi puhelimitse ja toinen tietokoneella varmistaakseen, että kysely toimii molemmilla laitteilla. Kyselyn vastaamisen yhteydessä otettiin aikaa, kuinka kauan kyselyn vastaamiseen menee, jotta tieto kyselyn pituudesta voitaisiin mainita saatekirjeessä. Kahdelta kyselyn toimivuuden varmistaneelta restonomiopiskelijoilta kerättiin myös palaute kyselystä, jonka perusteella tehtiin muokkaukset. Näiden korjauksen perusteella poistettiin yksi kysymys, joka ei ollut tarpeellinen kyselyn kannalta.

Kyselyyn osallistui 107 vastaajaa. Kyselyn ensimmäiset kaksi kysymystä olivat tutkimusta tukevia kysymyksiä, joilla pyrittiin selvittämään kohderyhmän perustietoja. Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajan sukupuolta ja toisessa kysymyksessä kysyttiin vastaajan ikää. Ikähaarukka oli laaja, koska koimme, että saamme enemmän erilaisia näkökulmia kyselyyn.

Kyselyssä käsiteltiin useita aihealueita, jotka liittyvät Indonesian matkailuun ja erityisesti vähemmän tunnettuihin saariin. Ensiksi vastaajilta kysyttiin, mihin Indonesian saariin he olisivat

halukkaita matkustamaan, mikä paljastaa, mitkä Indonesian matkailukohteet herättävät kiinnostusta. Lisäksi selvitettiin, mihin saariin vastaajat ovat matkustaneet aiemmin, mikä antaa tietoa suosituimmista kohteista ja matkailukokemuksista. Ympäristötietoisuus oli myös keskeinen teema, sillä kyselyssä kartoitettiin, kuinka huolissaan vastaajat ovat matkailun ympäristövaikutuksista ja kuinka he pyrkivät valitsemaan kestäviä matkailuvaihtoehtoja. Tämä on tärkeää, koska se paljastaa matkailijoiden asenteet vastuullista matkailua kohtaan. Kyselyssä käsiteltiin myös turistiveromaksuja, erityisesti Balilla, ja keskusteltiin niiden mahdollisesta laajentamisesta muihin saariin, mikä voi vaikuttaa matkailijoiden päätöksiin.

Yhdessä kyselyn osiossa kysyimme kysymyksiä liittyen kestävään kehitykseen. Vastaajilta muun muassa kysyttiin, pitävätkö he Indonesiasta kestävä kehityksen matkakohteena. Tämä auttaa arvioimaan, miten matkailijat näkevät Indonesian ympäristön ja kulttuurin suojelun. Lisäksi selvitettiin, mitkä seikat ovat tärkeitä matkustaessa vähemmän tunnetuille saarille, kuten esimerkiksi turvallisuus, majoitus ja kuljetus. Koimme, että tämä osio tukisi opinnäytetyötä, sillä tavoitteena oli selvittää, miten turismia saataisiin hajautettua myös vähemmän tunnetuille Indonesian saarille.

Lopuksi kyselyssä tarkasteltiin matkustamisen motiiveja ja syitä, jotka vaikuttavat matkailijoiden valintoihin. Tämä auttaa ymmärtämään, mitä matkailijat arvostavat matkakohteissaan.

Yhteenvedon, kysely tarjoaa kattavan kuvan siitä, miten matkailijat suhtautuvat Indonesian saariin, erityisesti vähemmän tunnettuihin saariin, ja miten vastuullista matkailua voidaan edistää.

Kyselylomake toteutettiin Webropol ohjelmalla. Webropol on verkkopohjainen kysely- ja tutkimustyökalu, jota käytämme Haaga-Heliassa opinnäytetyön tutkimuksissa ja kyselyissä. Webropol mahdollistaa kyselyiden jakamisen useilla eri tavoilla. Kyselyt voivat olla avoimia verkkosivuilla, jaettavissa linkkinä sähköpostitse tai liitettynä muihin digitaalisiin kanaviin. Kyselyt voivat myös olla osana suljettuja järjestelmiä, joihin pääsy on rajoitettu tietyille kohderyhmälle. Verkkopohjainen jakelu on tehokasta, sillä se mahdollistaa laajan tavoitettavuuden ja nopean palautteen keruun. Webropol on suunniteltu siten, että se täyttää yleiset tietosuojaja- ja eettiset vaatimukset, kuten Euroopan unionin tietosuojasetuksen (GDPR) säännökset. Ohjelmassa on sisäänrakennetut toiminnot, jotka varmistavat vastaajien anonymiteetin, kuten mahdollisuuden kerätä tietoja ilman henkilötietoja ja rajoittaa tietojen käyttöä vain tutkimuksen tarpeisiin.

(Webropol 2024.)

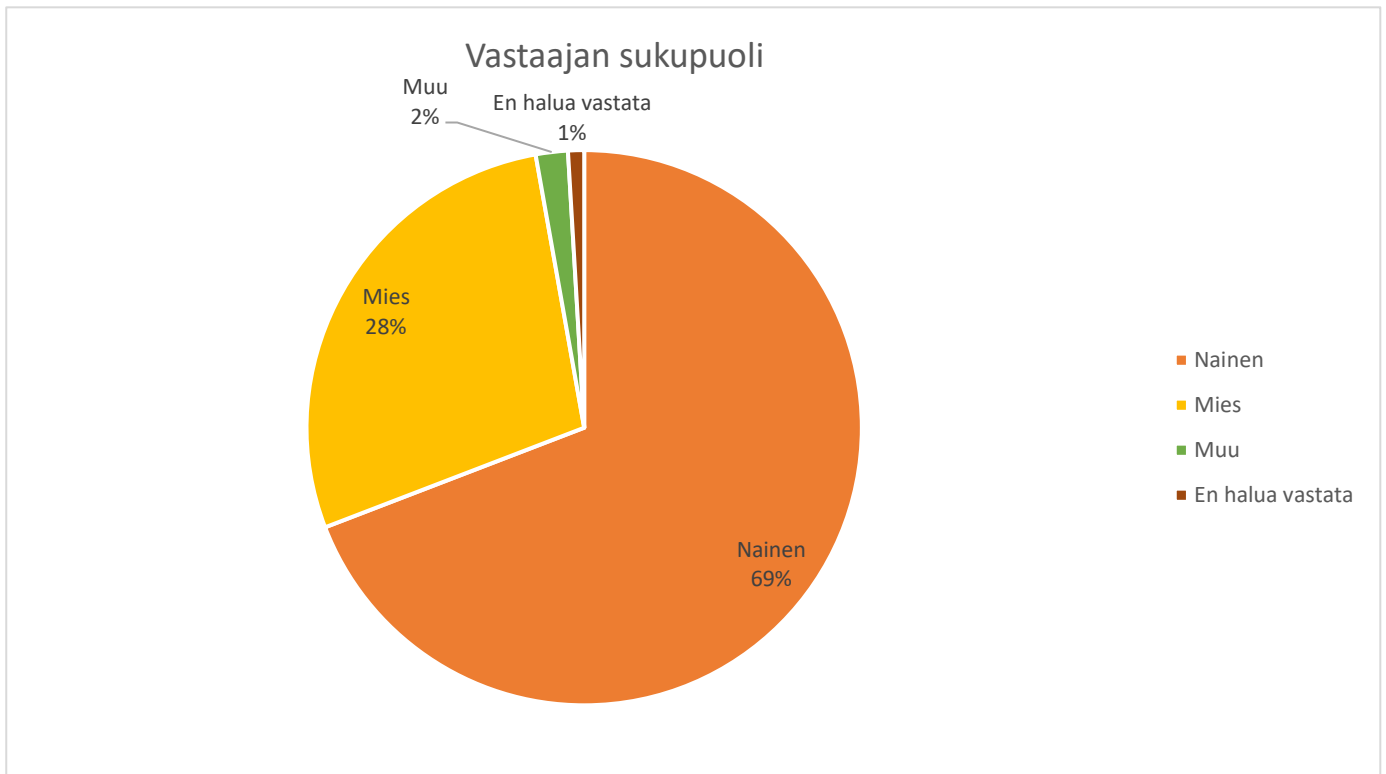
Tutkimusta varten pyysimme Haaga-Helialta tutkimuslupaa, tutkimusluvan saannissa kesti odotettua pidempään, joten kysely lähetettiin alustavasti opinnäytetyön molempien kirjoittajien tuttavapiireille sosiaalisessa mediassa sekä yksityisissä viestiketjuissa WhatsAppissa. Kyseiset

tuttavat jakoivat kyselyä myös eteenpäin, jotta kyselyyn saataisiin mahdollisimman laaja vastaajakunta. Avasimme kyselyn 18.4.2024 ja vastausaikaa varasimme kyselyyn yhden viikon. Kysely siis sulkeutui 25.4.2024. Kysely pidettiin neutraalina, johon lisäsimme taustaväriksi vaaleanpunaisen värin estetiikan vuoksi, jotta vastaajan olisi mieluisampi vastata kyselyyn. Otsikoimme kyselyn opinnäytetyöhön liittyen ja kerroimme kyselyn vastaajille linkin lähetyksen yhteydessä, mitä tutkimme ja miksi. Kyselyn otsikoksi tuli Indonesian saarien matkailupotentiaali kestävän kehityksen näkökulmasta.

7 Kyselyn tulokset

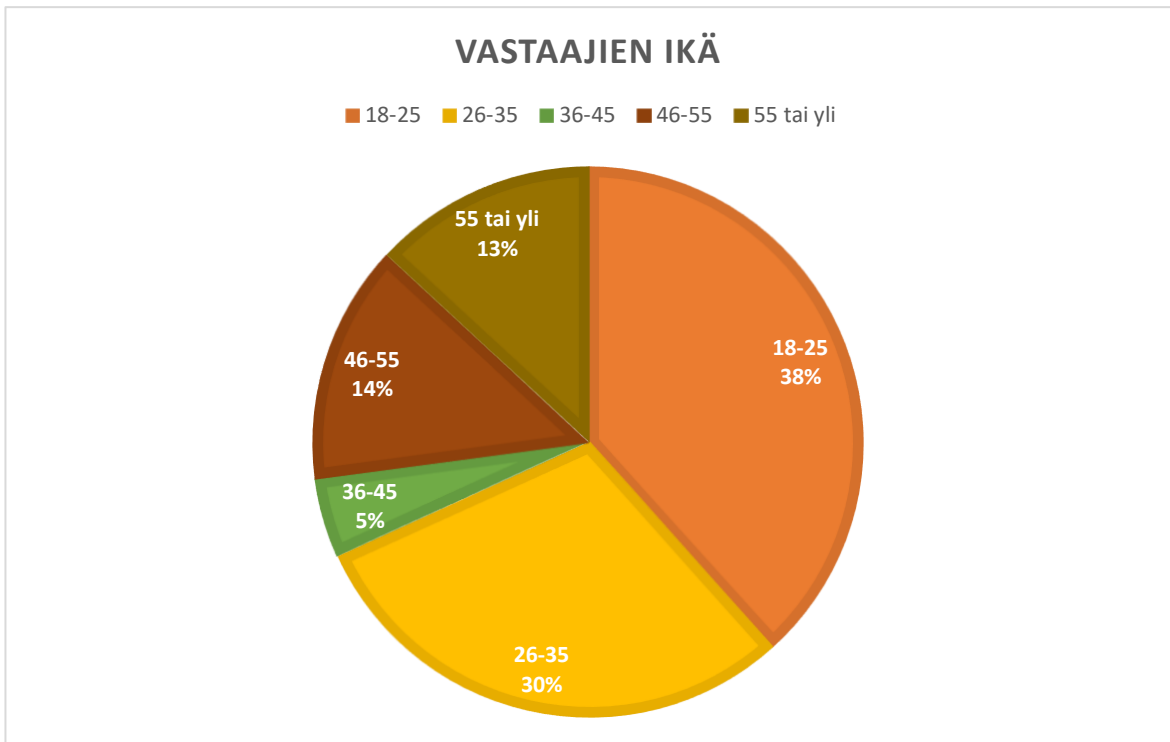
Ensimmäisessä kysymyksessä halusimme selvittää vastaajien sukupuolen. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma oli seuraava, 74 naista, 30 miestä, 2 muu-sukupuolista ja 1 joka ei halunnut vastata. Sukupuolijakauma näkyy taulukossa 1.

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli jakauma. (N=107)

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin vastaajan ikää. Vaihtoehtoina oli 18–25, 26–35, 36–45, 46–55, 55 tai yli. Vastaajien ikä jakautui seuraavasti, 18–25-vuotiaita vastaajia oli 41, 25–35-vuotiaita vastaajia oli 32, 36–45-vuotiaita vastaajia oli 5, 46–55-vuotiaita vastaajia oli 15 ja 55-vuotiaita tai sitä vanhempia vastaajia oli 14. Ikäjakauma näkyy taulukossa 2.

Taulukko 3. Vastaajien ikäjakauma (N=107)

Kuten

taulukosta saattaa huomata, enemmistö vastaajista oli 18–25-vuotiaita, heitä oli yhteensä 38 %. Vähiten vastaajia oli ikäluokassa 36–45 yhteensä 5 %.

Ensimmäinen kysymys taustakysymysten jälkeen oli ”Oletko matkustanut Indonesiaan”. Vastausvaihtoehtoina oli kyllä tai ei. Vastaajia oli tässä vaiheessa edelleen 107, joista 12 vastasi matkustaneensa Indonesiaan ja 95 vastaajista vastasi, että eivät ole matkustaneet Indonesiaan. Kuviossa 3 näkyy prosentuaalinen jakauma jo Indonesiaan matkustaneista verrattuna vastaajiin, jotka eivät ole matkustaneet Indonesiaan.

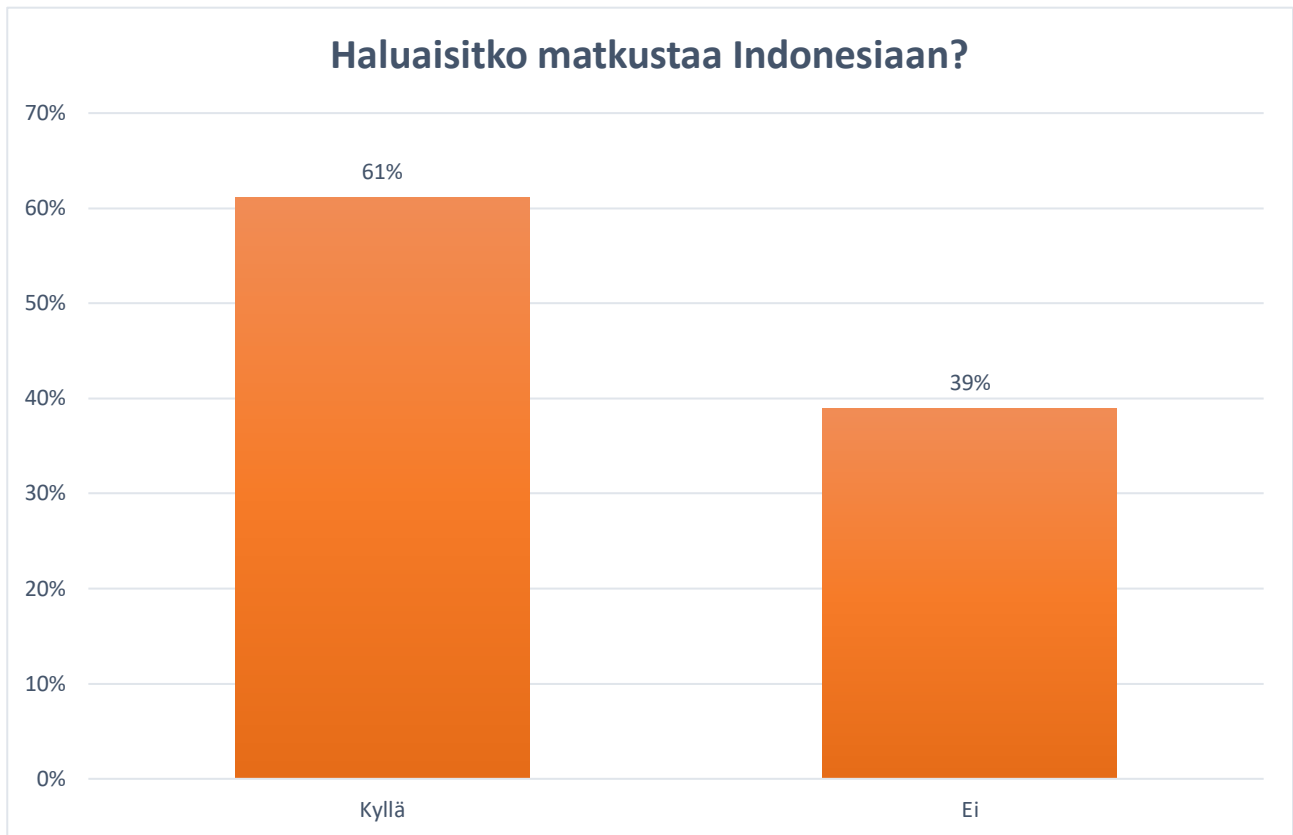
Taulukko 4. Indonesiaan jo matkustaneiden ja ei matkustaneiden jakauma. (N=107)

Halusimme selvittää vastaajilta, jotka eivät ole matkustaneet Indonesiaan, haluaisivatko he matkustaa vai ei. Rakensimme kyselyn siten, että se päättyisi niiltä, jotka eivät haluaisi matkustaa Indonesiaan, sillä todennukaisen otoksen vuoksi kyselyyn vastaajilla pitäisi olla edes kiinnostus Indonesiaa kohtaan. Vastaajia oli yhteensä 95, eli kukaan kyseisistä vastaajista ei ollut aikaisemmin matkustanut Indonesiaan. Heistä 58 vastasi haluavansa matkustaa Indonesiaan ja 37 vastasi, että ei haluaisi matkustaa Indonesiaan.

Näiltä 37 vastaajilta kysely päättyi tämän kysymyksen jälkeen. Taulukossa 4 näkyy tämän kysymyksen vastaajien jakauma.

Taulukko 5. Indonesiaan ei matkustaneiden kiinnostus matkustaa Indonesiaa. (N=95)

Kuten taulukosta 5. voidaan tulkita, 39 % kyselyyn vastanneista ei ollut kiinnostunut Indonesiaan matkustamisesta. Kysely jatkui vain vastaajille, jotka vastasivat olevansa kiinnostuneita Indonesiaan matkustamisesta.

Seuraavaksi halusimme selvittää vastaajien tietämystä Indonesian saarista. Kysyimme vastaajilta mitkä seuraavista Indonesian saarista ovat vastaajille tuttuja. Otimme vastausvaihtoehtoihin mukaan seuraavat saaret: Bali, Lombok, Gili, Kalimantan, Komodo, Java, Raja ampat, Sulawesi, Sumatra.

Vastausvaihtoehtoja pystyi valitsemaan enemmän kuin yksi. Yhteensä vastaajia oli 58, mutta vastausten lukumäärä oli 129. Kysely toteutettiin anonyymisti, eli emme tiedä, kuinka moni vastaajista on valinnut enemmän kuin yhden vastausvaihtoehdon. Tämän vuoksi halusimme listata kolme vastaajille tutuinta saarta. Vastausvaihtoehto Bali keräsi 100 % eli kaikille vastaajille kyseinen saari oli tuttu, toiseksi 34 % Sumatra ja kolmanneksi Java 29 %. Paremmin vastausvaihtoehdot sekä prosentuaalinen jakautuma selviää taulukossa 5.

Taulukko 6. Indonesian saarien tuntemus (n=58)

Taulukossa 6. on listattuna Indonesian tunnetuimmat saaret. Halusimme selvittää vastaajilta heidän tuntemustaan näistä saarista. Taulukossa 7. selviää vastaajien tuntemus vähemmän tunnetuista saarista. Halusimme selvittää sekä tunnettujen, että vähemmän tunnettujen saarien suosio, mutta halusimme pitää kysymykset ja vastausvaihtoehdot mahdollisimman selkeinä ja lyhyinä, jotta vastaajan mielenkiinto säilyisi koko kyselyn läpi.

Lisäkysymyksenä Indonesiaan jo matkustaneilta, halusimme selvittää, mihin näistä he ovat mahdollisesti matkustaneet. Vastausvaihtoehdot pysyivät samana kuin kuviossa 5. mutta lisäyksenä vastausvaihtoehdoissa oli ”muu, mikä?” Sillä halusimme selvittää myös muut saaret, joille vastaajat olisivat saattaneet matkustaa. Kuviosta 6 näkyy Indonesiaan matkustaneiden vastaajien jakauma kysymykseen ”Mihin näistä Indonesian saarista olet matkustanut?”. Vastauksia sai valita enemmän kuin yksi, jonka vuoksi vastauksia oli 31, mutta vastaajia 12.

”Muu, mikä?” vaihtoehtoon vastasi yksi. Hän kertoi matkustaneensa Nusa Lempongan nimiselle saarelle. Muita vastauksia tähän vaihtoehtoon ei tullut.

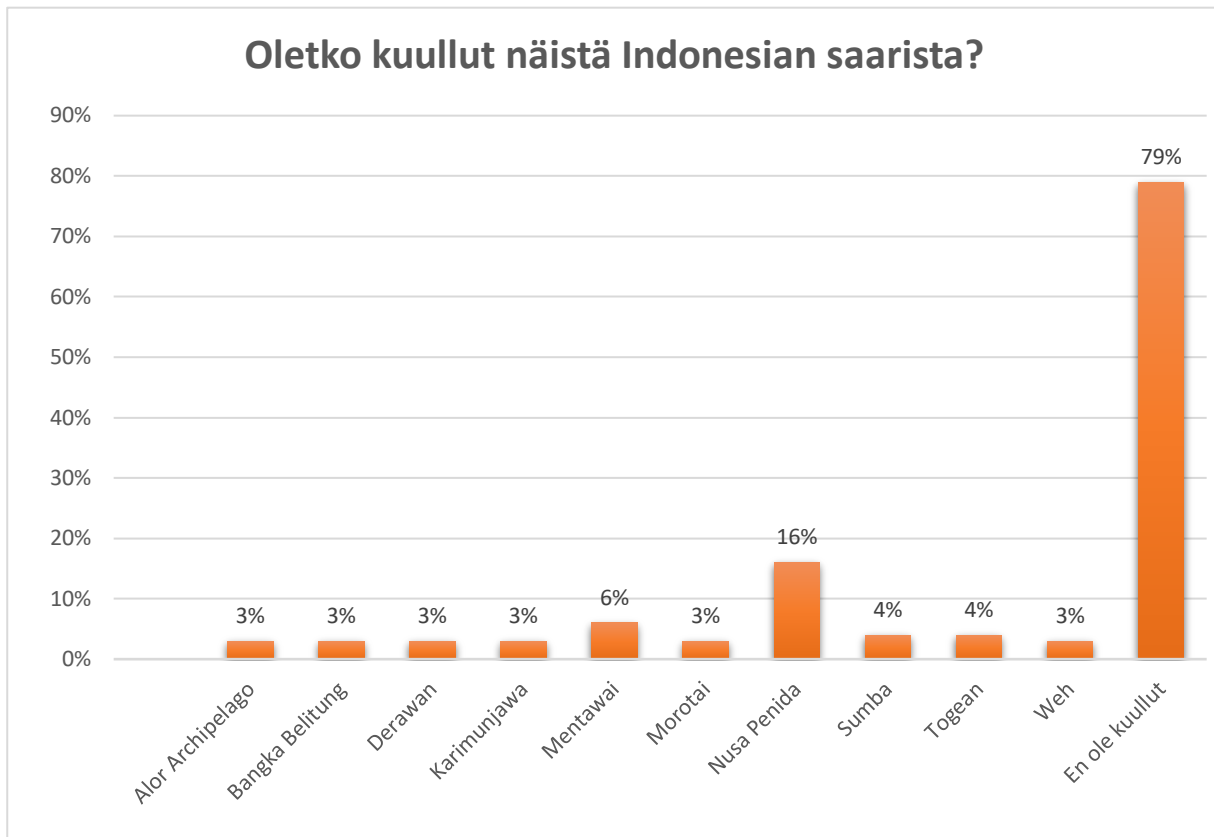
Taulukko 7. Indonesian saarille matkustaneiden jakauma. (N=12)

Seuraava kysymys näkyi kaikille, Indonesiaan matkustaneille, sekä heille, jotka eivät ole matkustaneet Indonesiaan. Heitä oli yhteensä tässä vaiheessa 70. Heistä 12 olivat niitä, jotka olivat matkustaneet Indonesiaan ja 58 niitä, jotka eivät ole matkustaneet Indonesiaan.

Kysymyksessä halusimme selvittää vastaajien tietämystä vähemmän tunnetuista saarista. Luokittelimme kyseiset saaret vähemmän tunnetuiksi, sillä niistä ei ollut paljon tietoa internetissä. Kyseiset saaret eivät myöskään olleet entuudestaan tuttuja kummallekään opinnäytetyön kirjoittajalle. Kysymys oli ”Oletko kuullut näistä Indonesian saarista?” Vaihtoehtoja vastaukseksi pystyi valitsemaan enemmän kuin yksi. Enemmistö vastaajista eli 55 vastaajaa ei ollut kuullut yhdestäkään saaresta. Saaret ja vastaajien jakauma näkyy taulukossa 8.

Taulukko 8. Vähemmän tunnettujen saarien tietämys (N=70)

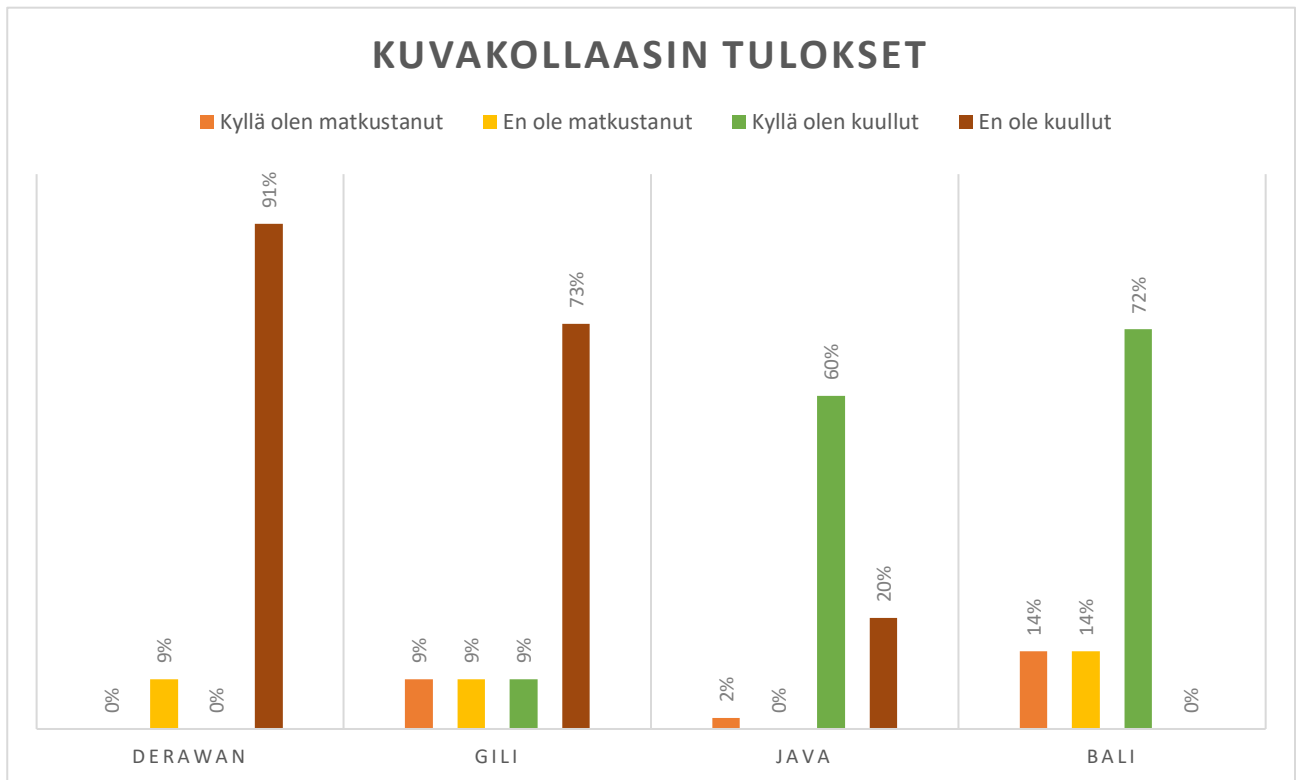
Seuraavassa kysymyksessä halusimme selvittää vastaajan mieltymys käyttäen kuvia eri Indonesian saarista, valikoimme kuvakollaasiin neljä eri saarta, kaksi tunnettua ja kaksi vähemmän tunnettua. Tunnetut saaret, jotka valikoituivat kuvakollaasiin, oli Bali ja Java, vähemmän tunnetuiksi valitsimme Gilin ja Derawan saaren. Kuvassa 1. näkyy Derawan saari, kuvassa 2. Gili, kuvassa 3. Java ja kuvassa 4. Bali. Kuvakollaasi löytyy kuvasta 1.

Kuva 1. Indonesian saaret

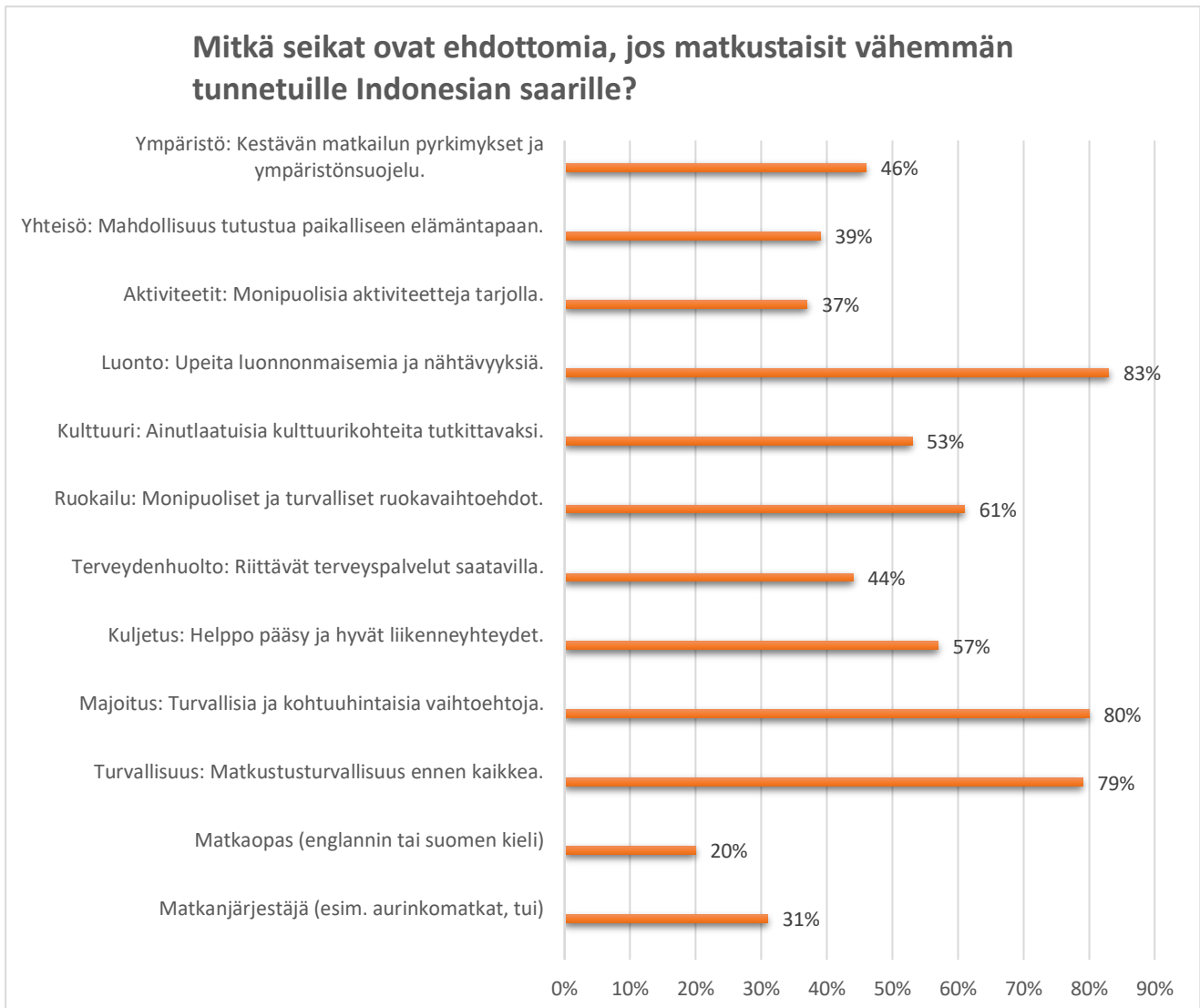
Halusimme vastauksista mahdollisimman neutraaleja, jonka vuoksi päätimme olla kertomatta mikä saari oli missäkin kuvassa. Tällä tavalla halusimme selvittää, vähemmän tunnettujen saarien potentiaalin. Koska kysymys oli suunnattu jo Indonesiaan matkustaneille ja heille ketkä haluaisivat matkustaa, päätimme lisätä vastausvaihtoehtoiksi ”kyllä olen matkustanut” ”en ole matkustanut” ”en ole kuullut” ja ”olen kuullut”. Vastaajalle näkyi kuvakollaasi, jonka alla oli vaihtoehtoina ”kuva 1, kuva 2, kuva 3, kuva 4”. Vastaaja ei siis tietänyt vielä tässä vaiheessa, mistä saarista on kyse. Kun vastaaja valitsi vaihtoehdon, hänet ohjattiin seuraavaan kysymykseen, jossa saaren nimi paljastui ja jatkokysymyksenä oli ”Oletko matkustanut tai kuullut tästä saaresta” Vastausvaihtoehtojen perusteella houkuttelevin saari oli Derawan saari, joka on huomattavasti vähemmän tunnetumpi kuin esimerkiksi Bali. Vastaajien jakauma selviää taulukosta 9.

Taulukko 9. Kuvakollaasi kysymyksen vastausjakauma (N=70)

Seuraava kysymys vastaajille oli: "Mitkä seikat ovat ehdottomia, jos matkustaisit vähemmän tunnetuille Indonesian saarille?" Listasimme vaihtoehtoja, jotka saattaisivat meidän mielestämme vaikuttaa matkaajan päätökseen matkustaa vähemmän tunnettuun kohteeseen.

Taulukko 10. Ehdottomat seikat matkustaessa vähemmän tunnetuille Indonesian saarille (N=70)

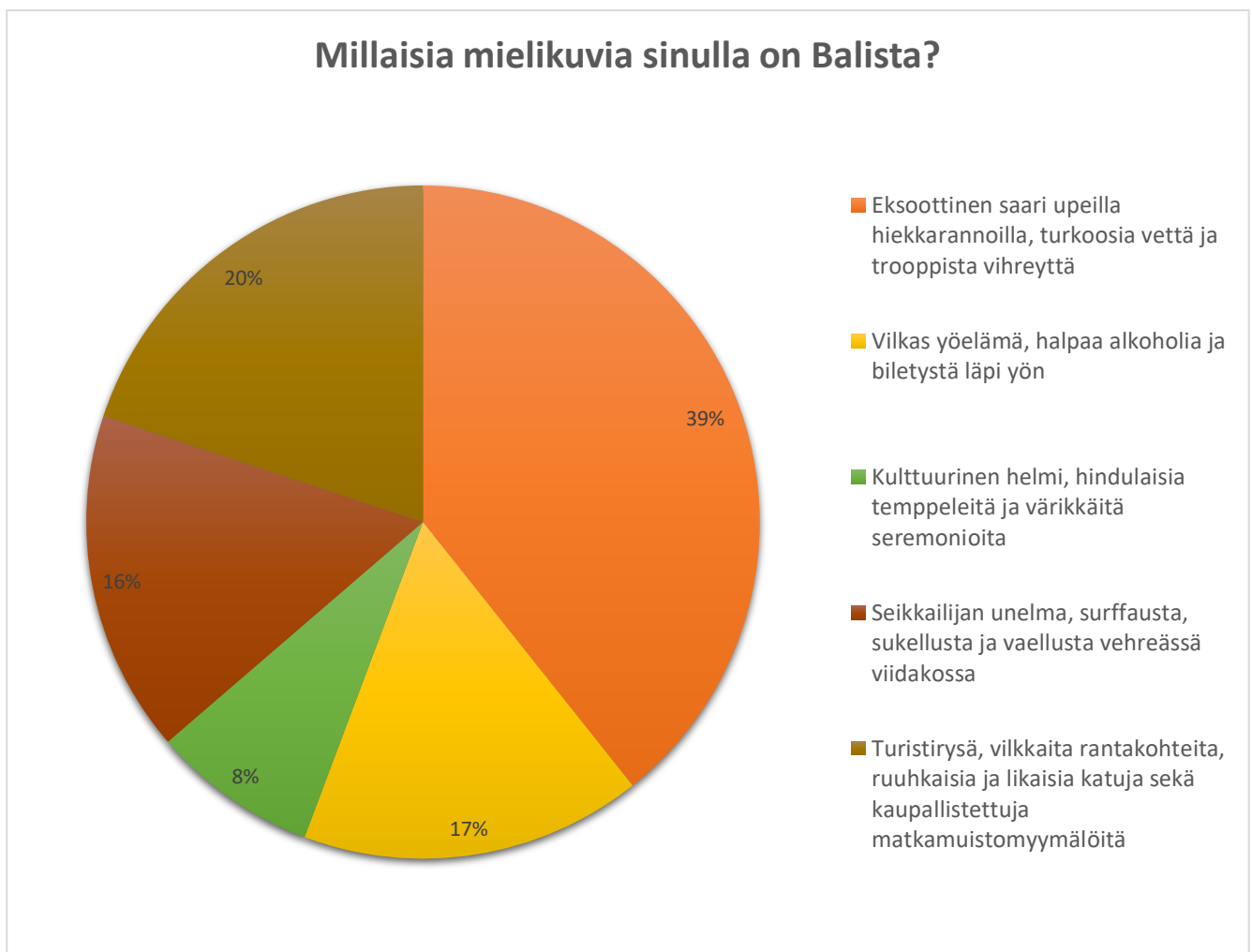

Näitä vaihtoehtoja olivat seuraavat; Matkanjärjestäjä: (esim. aurinkomatkat, tui) Matkaopas: (englannin tai suomen kieli) Turvallisuus: Matkustusturvallisuus ennen kaikkea. Majoitus: Turvallisia ja kohtuuhintaisia vaihtoehtoja. Kuljetus: Helppo pääsy ja hyvät liikenneyhteydet. Terveystenhoito: Riittävät terveystalvelut saatavilla. Ruokailu: Monipuoliset ja turvalliset ruokavaihtoehdot. Kulttuuri: Ainutlaatuisia kulttuurikohteita tutkittavaksi. Luonto: Upeita luonnonmaisemia ja nähtävyyksiä. Aktiviteetit: Monipuolisia aktiviteetteja tarjolla. Yhteisö: Mahdollisuus tutustua paikalliseen elämäntapaan. Ympäristö: Kestävän matkailun pyrkimykset ja ympäristönsuojelu. Vastaajat saivat valita yhden tai enemmän vastausvaihtoehtoa. Vastaajien valinnat ja prosentuaalinen jakautuma näkyy paremmin taulukossa 10.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mikä saisi matkustajat matkustamaan vähemmän tunnetuille saarille. Tätä varten päätimme selvittää, mikä Balissa mahdollisesti vetää puoleensa sekä millaisia mielikuvia vastaajilla on Balista.

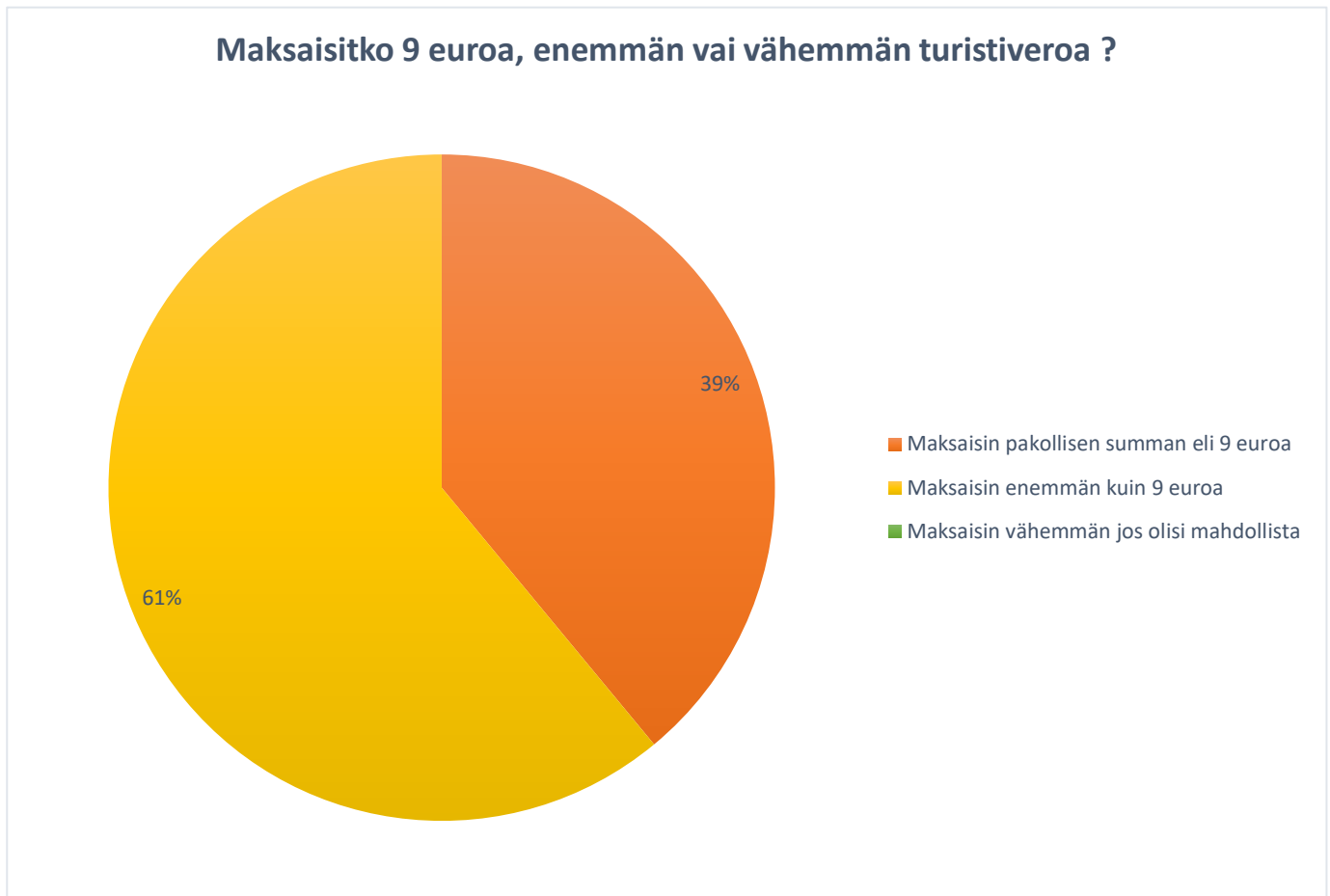
Kysyimme vastaajille, millaiset mielikuvat heillä on Balista. Kysymystä varten valitsimme muutamia erilaisia mielikuvia mitä meillä on Balista. Vastausvaihtoehdot sekä vastaajien vastaukset näkyvät taulukossa 11. Vastaaja pystyi valitsemaan yksi tai useamman vastausvaihtoehdon.

Taulukko 11. Erilaiset mielikuvat Balista (N=70)

Balille matkustaessa veloitetaan 9 euron turistivero maksu. Tämä maksu menee Balin luonnon- sekä kulttuurin suojeluun. Halusimme tietää vastaajilta, onko heidän mielestään summa sopiva, pitäisikö sitä nostaa tai esimerkiksi laskea? Vastaajien vastaukset näkyvät taulukosta 12.

Taulukko 12. Balin turistivero (N=70)

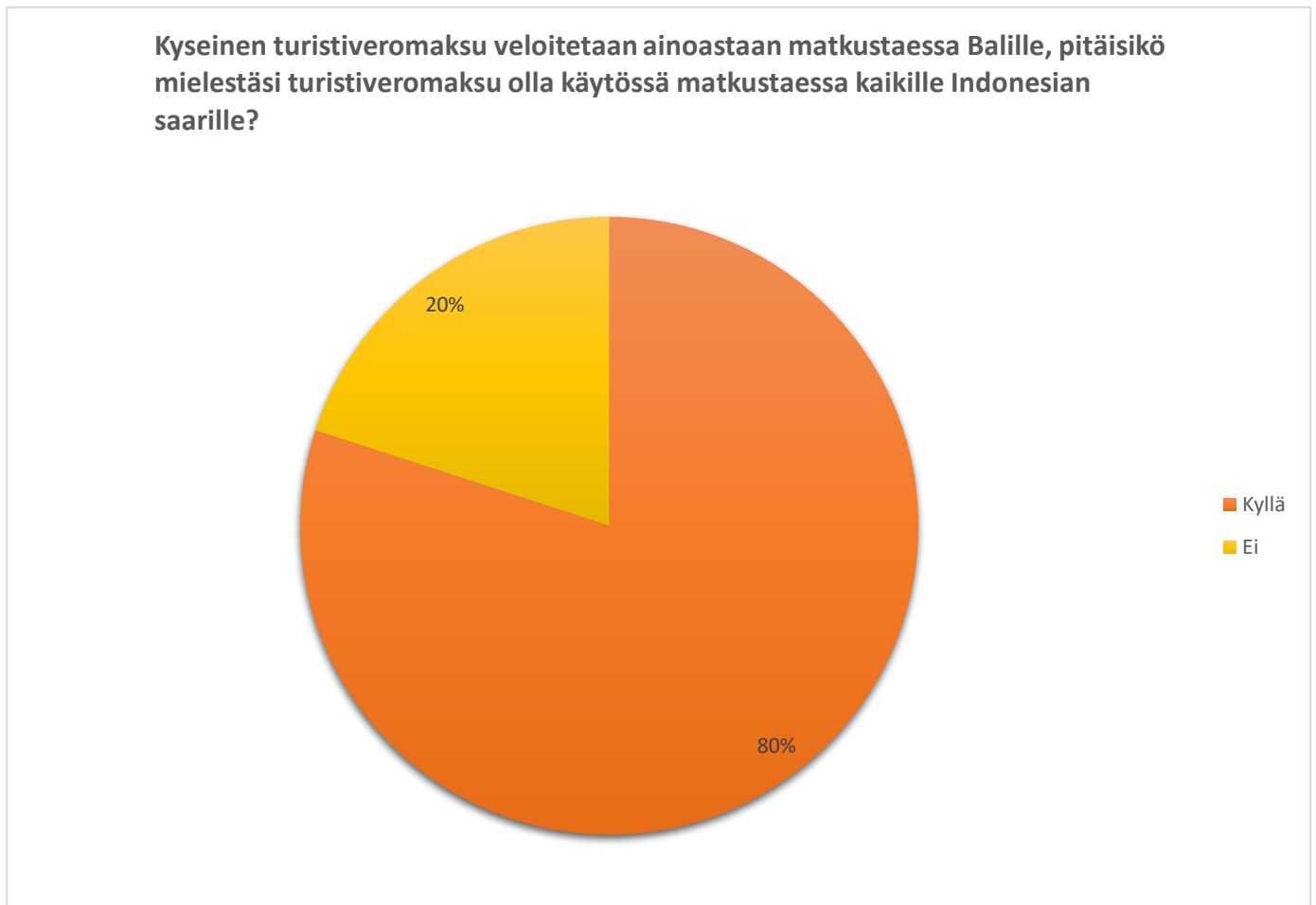

Kuten taulukosta 12. voidaan tulkita, yli puolet vastaajista maksaisivat enemmän. Kukaan vastaajista ei maksaisi 9 euroa vähempää, vaikka se olisi mahdollista. Halusimme syventyä vielä turistivero aiheeseen ja kysyimme vielä jatkokysymyksen edelliseen kysymykseen.

Tällä hetkellä kyseinen turistivero käytäntö pätee vain Balilla, mutta muilla saarilla turistiveroa ei veloteta. Halusimme tietää, mitä mieltä vastaajat ovat tästä. Kysyimme heiltä seuraavan kysymyksen; ”Kyseinen turistiveromaksu veloitetaan ainoastaan matkustaessa Balille, pitäisikö mielestäsi turistiveromaksu olla käytössä matkustaessa kaikille Indonesian saarille?”

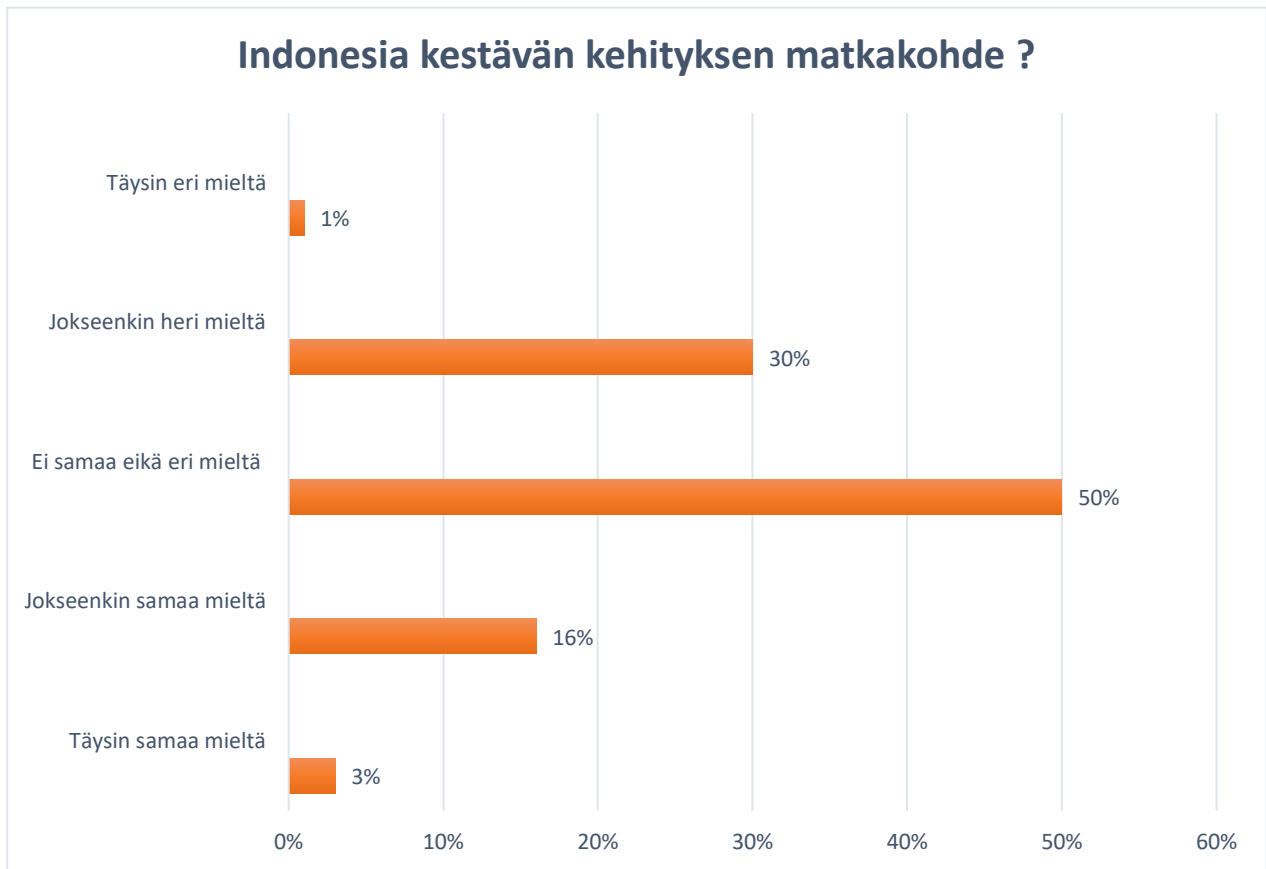
Vastaajista 80 % vastasi kyllä, eli heidän mielestään turistivero pitäisi veloittaa muillakin Indonesian saarille Balin lisäksi. Loput, eli 20 % vastasi ei. Jälkeenpäin mietittynä olisimme voineet kysyä lisäkysymyksen heiltä, ketkä vastasivat ei, sillä olisi mielenkiintoista tietää miksi. Pohdimme tätä asiaa ja ensimmäiseksi tuli mieleen, että ”ei” vastanneet ajattelisivat, että muut saaret eivät ole niin kuormittuneita kuten Bali, eikä sen vuoksi ehkä tarvitse turistiveroa. Jakauma kyseiseen kysymykseen löytyy taulukosta 13.

Taulukko 13. Pohdintaa turistiveromaksusta muille Indonesian saarille. (N=70)

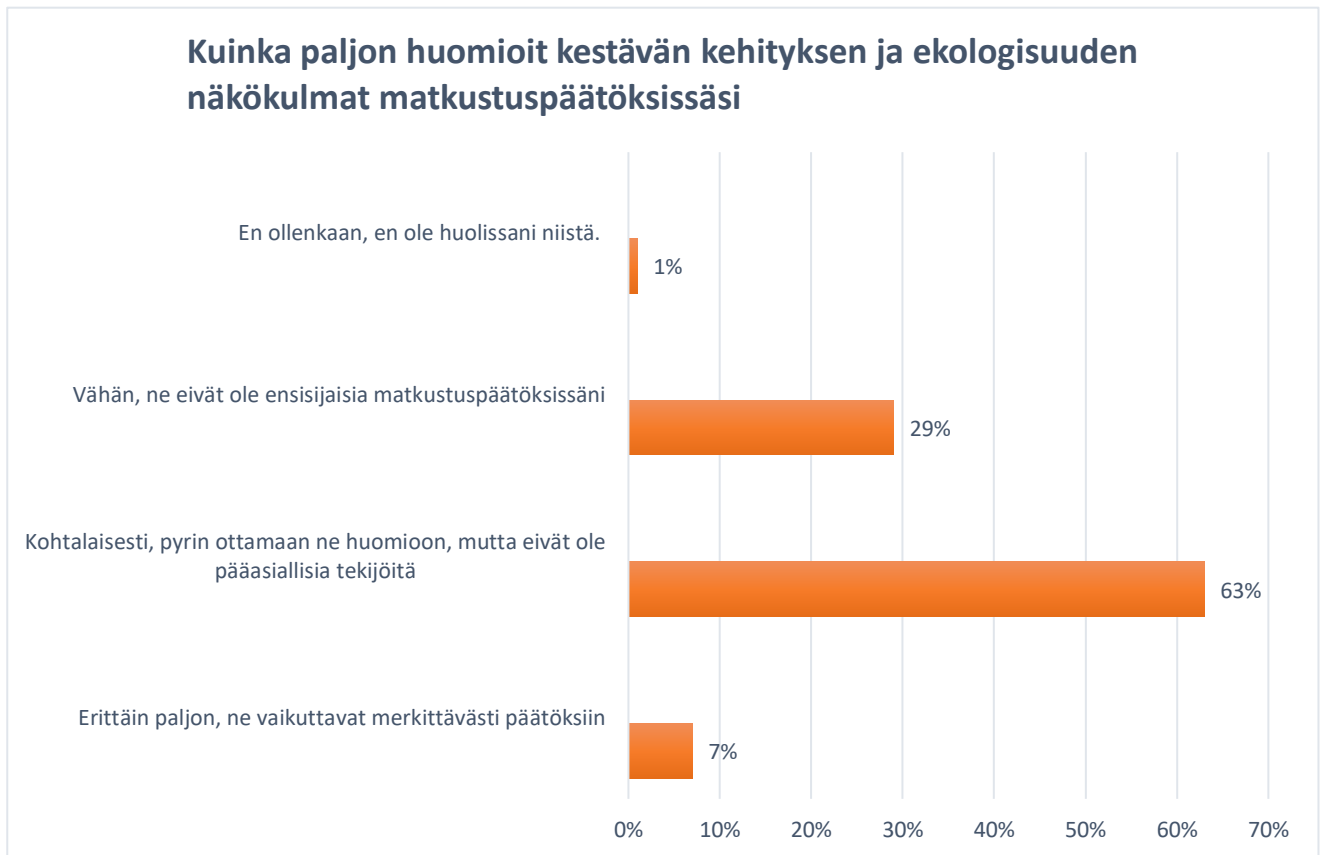
Kestävä kehitys matkailussa tarkoittaa matkailun harjoittamista tavalla, joka huomioi ympäristön, kulttuurin ja paikallisyhteisöt. Halusimme selvittää vastaajilta, onko Indonesia heidän mielestään väitteen perusteella kestävän kehityksen matkakohde?

Taulukko 14. Onko indonesia kestävän kehityksen matkakohde?

Opinnäytetyön sivuaihe on kestävä kehitys ja ekologisuus matkailussa, tarkemmin tässä opinnäytetyössä Indonesian kestävä kehitys ja ekologisuus. Halusimme kysyä vastaajilta, kuinka paljon he ylipäättään välittävät kestävästä kehityksestä ja ekologisuudesta matkustaessaan. Vastausvaihtoehdot ja vastaajien jakauma selviää taulukosta 15.

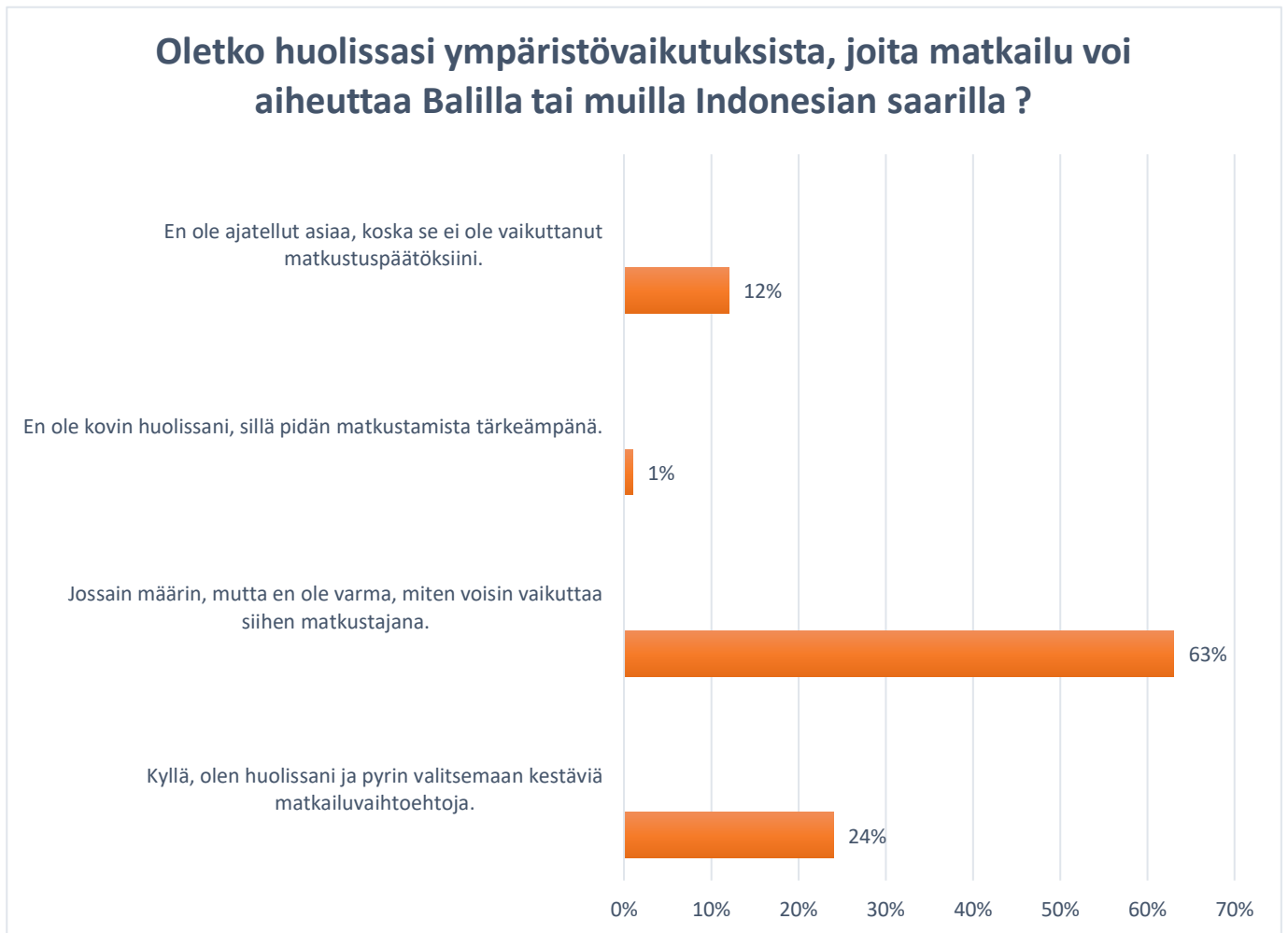
Taulukko 15. Kestävän kehityksen ja ekologisuuden huomiointi matkustuspäätöksissä. (N=70)

Jatkoimme kyselyä samalla teemalla, ja kysyimme seuraavaksi vastaajilta ” Oletko huolissasi ympäristövaikutuksista, joita matkailu voi aiheuttaa Balilla tai muilla Indonesian saarilla?”

Vastaajien vastaukset selviävät taulukosta 16. Vastaajista suurin osa eli 63 % kertoi olevansa jossain määrin huolissaan, mutta ei tiedä miten voisi vaikuttaa asiaan matkustajana.

Taulukko 16. Indonesian kestävä kehitys ja ekologisuus. (N=70)

Lopuksi halusimme kysyä vastaajilta, olisiko heillä meille jotain sanottavaa tai lisättävää kyselyyn tai aiheeseen liittyen. Vastaajalle oli annettu vastausboksi, johon vastaaja sai kirjoittaa mitä halusi.

Yhden vastaajan kommentti:

” Kokemukseni mukaan Indonesiaan matkustamisen ongelma on se, että suurin osa sen ihmisistä ja sen hallitus ei noudata tiukasti sääntöjä siellä vallitsevien mentaliteettien vuoksi. Koska korruption taso on korkea, jotkin politiikat eivät ole hyödyllisiä, koska lainvalvontaa ei sovelleta ollenkaan.”

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Indonesian vähemmän tunnettujen saarien matkailupotentiaalia suhteessa Baliin, kestävän kehityksen näkökulmasta. Balin saarella on ollut massa turismin ongelma jo pitkään, minkä takia Indonesian hallitus on ottanut käyttöön turistiveron matkustajille, jotka haluavat vieraila Balilla, suojellakseen luonnon- ja kulttuurin monimuotoisuutta. Tämän vuoksi halusimme selvittää, mitä se vaatisi, että suomalainen matkustaja haluaisi matkustaa Indonesian vähemmän tunnetuille saarille, suuren suosion saavuttaneen Balin sijaan.

Alaongelma 1 oli selvittää, millaiset näkemykset suomalaisilla on Balin saaresta. Tuloksista selvisi, että suurin osa näkee Balin eksoottisena saarena, upeilla hiekkarannoilla, turkoosilla vedellä ja trooppisena vehreytenä. Toiseksi Bali nähdään juuri turistiryksänä, ruuhkaisilla ja likaisilla kaduilla. Kolmanneksi se nähdään vilkkaana bilepaikkana. Kaikista vähiten se nähdään kulttuurisena helmenä, vaikka Balin saarella on todella paljon historiaa ja todella paljon hindulaista kulttuuria. Matkailumarkkinoinnissa olisi hyvä antaa Balista paljon erilaisempaa kuvaa, kuin vain biletys ja eksoottinen saari. Enemmän vastuullista kuvaa, joka saisi matkustajan miettimään kahdesti, ennen kuin matkustaa ylikuormittuneelle saarelle.

Alaongelma 2 oli selvittää, että kuinka tärkeä kestävä kehitys on suomalaisille matkustus päätöksissään. Tutkimuksen mukaan, suurimmalle osalle suomalaisista on kohtalaisen tärkeää miettiä kestävän kehityksen mukaisia päätöksiä matkustaessaan, mutta ne eivät ole pääsijaisia. Tutkimustulokset myös osoittavat, että suomalaiset matkustajat ovat osittain tietoisia omien matkustuskäytösten ympäristövaikutuksista, mutta eivät tiedä tarkalleen, mitä voisivat tehdä sen eteen. Kuitenkin suomalaiset ovat valmiita maksamaan Balin turistiveron ja osan mielestä he voisivat maksaa siitä jopa enemmän. Tutkimuksen otannassa myös 80% sanoi olevansa valmiita maksamaan turistiveroa, jokaiselle Indonesian saarelle, tukeakseen luonnon- ja kulttuurin monimuotoisuutta. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että suomalaiset ovat valmiita tukemaan kestävän kehityksen matkailua, kunhan siitä tehdään helppoa ja ehkä pakollista, kuten turistivero. Tästä voimme päätellä, että ekologisuuden ja kestävän kehityksen toteutumisessa isoin vastuu on matkailuyrityksillä ja matkailuministeriöllä.

Alaongelma 3 oli selvittää, mitkä tekijät saisivat suomalaiset matkustamaan vähemmän tunnetuille saarille Indonesiassa. Kyselytutkimuksesta saaduista vastauksista selvisi, että turvalliset ja kohtuuhintaiset majoitukset, luonnon maisemat ja nähtävyydet, sekä matkustusturvallisuus olivat kaikista tärkeimpiä seikkoja matkustaessa vähemmän tunnetuille saarille. Suomalaiset arvostavat

turvallisuutta ja saavutettavia matkailupalveluita, matkustaessaan ulkomaille. Aineistoa etsiessä huomasimme, että vähemmän tunnetuista saarista, joita käytimme opinnäytetyössä esimerkkeinä, ei löytynyt juurikaan tietoa. Vähemmän tunnetuille saarille on lähes mahdotonta päästä helposti perille, kun taas Balille pääsee Euroopasta muutamalla lennolla. Vähemmän tunnetuille saarille pääsy vaatii hyvin paljon suunnittelua ja ehkä jopa yksityisten paikallisten apua, mikä ei taas välttämättä luo turvallista tunnetta matkaajassa. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos vähemmän tunnetuille saarille olisi mahdollisuus matkustaa ekologisesti, luotettavan yrityksen järjestämällä matkustuskeinolla.

Opinnäytetyö on ollut kokonaisuudessaan erittäin opettavainen kokemus. Olemme oppineet paljon matkailualasta, vastuullisuudesta ja kestäväen kehityksen periaatteista. Tämä tieto on tärkeää, sillä matkailu on yksi maailman suurimmista teollisuudenaloista, ja sen vaikutukset ympäristöön ja paikallisiin kulttuureihin ovat merkittäviä.

Työskentely opinnäytetyön parissa on myös vahvistanut haluamme työskennellä matkailualalla tulevaisuudessa. Olemme innostuneita mahdollisuudesta edistää vastuullista matkailua ja kehittää vähemmän tunnettuja matkakohteita. Uskomme, että tutkimuksemme tulokset voivat auttaa matkailuyrityksiä ja -järjestöjä kehittämään strategioita, jotka tukevat kestäväää kehitystä ja paikallisten yhteisöjen hyvinvointia.

Yksi opinnäytetyön haasteista oli vastaajamäärän rajoittuneisuus. Vaikka saimme kohtuullisen määrän vastauksia kyselytutkimukseen, olisimme toivoneet, että vastaajamäärä olisi ollut suurempi. Suurempi otoskoko olisi voinut parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Tämä on tärkeää, sillä matkailualalla on monia muuttujia, jotka voivat vaikuttaa tuloksiin, ja laajempi otos olisi voinut tarjota syvempää tietoa matkailijoiden mieltymyksistä ja asenteista. Kuitenkin, vaikka vastaajamäärä ei ollut optimaalinen, saimme silti arvokasta tietoa, joka auttoi meitä ymmärtämään suomalaisten matkailijoiden näkemyksiä ja asenteita.

8.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten tietämystä Indonesian eri saarista, heidän matkustushalukkuuttaan sekä suhtautumista kestävään matkailuun. Kyselytutkimus osoittautui toimivaksi menetelmäksi tämän aiheen tarkastelussa, ja sen rakenne tuki hyvin tutkimusongelman käsittelyä. Vastaajia kertyi yhteensä 107, mikä on määrällisesti kohtuullinen otos tämänkaltaisessa opinnäytetyössä ja mahdollistaa suuntaa antavien johtopäätösten tekemisen.

Kyselylomake oli selkeä ja eteni loogisesti, mikä helpotti vastaamista ja varmisti, että käsitellyt teemat vastasivat tutkimuskysymyksiin. Kysymykset olivat monipuolisia ja sisälsivät sekä

tunnettuja että vähemmän tunnettuja Indonesian saaria, mikä tarjosi kattavan näkökulman vastaajien tietämykseen ja kiinnostukseen. Kestävän matkailun teemoja käsittelevät kysymykset olivat ajankohtaisia ja herättivät todennäköisesti vastaajissa aitoa pohdintaa, mikä vahvistaa kyselyn sisällöllistä validiteettia.

Kysely osoitti onnistuneesti, että vastaajilla oli varsin hyvä tuntemus tunnetuimmista Indonesian saarista, kuten Balista ja Gilistä, mutta tietoisuus harvinaisemmista saarista jäi huomattavasti vähäisemmäksi. Tämä havainto tukee tutkimuksen alkuperäistä ajatusta siitä, että Indonesian matkailutarjonnasta on saatavilla vain rajallisesti tietoa suomalaisille matkailijoille. Tutkimuksen tulokset tarjoavat näin arvokasta pohjaa matkailumarkkinoinnin kehittämiseen ja kestävän matkailun viestinnän kohdentamiseen.

Kokonaisuudessaan tutkimus antoi käyttökelpoista ja tarkoituksenmukaista tietoa, mutta mukaan mahtui myös joitakin rajoitteita. Esimerkiksi se, että kysely päättyi niiltä, jotka eivät olleet kiinnostuneita matkustamaan Indonesiaan, ja karsi pois mahdolliset kriittiset näkemykset ja se voi johdattaa aineistoa enemmän matkailumyönteisempään suuntaan. Lisäksi taustatietoja kerättiin melko rajallisesti (vain sukupuoli ja ikä), mikä rajoitti mahdollisuuksia tarkastella vastaajien näkemyksiä syvällisemmin eri ryhmien välillä. Näistä huolimatta mielestämme rakensimme kyselyn hyvin ja selkeäksi, sekä helpoksi vastata. Myös kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa avoimesti lisää aiheesta, jos halusivat.

8.2 Jatkokehittämisen ideat

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että vastuullinen matkailu ja kestävä kehitys ovat keskeisiä teemoja nykypäivän matkailualalla. Matkailijat ovat yhä tietoisempia omista matkustuskäytännöistään ja niiden ympäristövaikutuksista, mikä luo paineita matkailuyrityksille kehittää toimintamallejaan kestävämmiksi. Tämän vuoksi on tärkeää, että matkailuyritykset ottavat käyttöön käytännön toimenpiteitä, jotka tukevat kestävän kehityksen periaatteita ja vastaavat matkailijoiden kasvavaan ympäristötietoisuuteen.

Ensimmäinen askel matkailuyritysten kehittämisessä on kestävä matkailumarkkinointi. Yritysten tulisi kehittää markkinointiviestintää, joka korostaa kestävän kehityksen periaatteita, kuten ympäristönsuojelua, kulttuuriperinnön säilyttämistä ja paikallisten yhteisöjen tukemista. Tämä voisi sisältää tarinoita paikallisista kulttuureista, ympäristönsuojeluhankkeista ja vastuullisista matkustuskäytännöistä. Esimerkiksi yritykset voisivat jakaa asiakaskokemuksia, joissa matkailijat kertovat, miten he ovat osallistuneet paikallisiin ympäristöhankkeisiin tai kulttuurisiin

aktiviteetteihin. Tällainen viestintä ei ainoastaan houkuttele ympäristötietoisia matkailijoita, vaan myös vahvistaa yrityksen brändiä ja sitoutumista vastuullisuuteen.

Yhteistyö paikallisten yhteisöjen kanssa on tärkeää, jotta matkailu hyödyttää suoraan paikallista väestöä. Matkailuyritykset voisivat luoda kumppanuuksia paikallisten oppaiden, käsityöläisten ja muiden palveluntarjoajien kanssa. Tämä ei ainoastaan tue paikallista taloutta, vaan myös rikastuttaa matkailijoiden kokemuksia. Esimerkiksi yritykset voisivat tarjota asiakkailleen mahdollisuuden osallistua paikallisiin kulttuuriin liittyviin aktiviteetteihin, kuten perinteisten käsitöiden oppimiseen tai paikallisten ruokien valmistamiseen. Tällaiset kokemukset voivat syventää matkailijoiden ymmärrystä paikallisista kulttuureista ja edistää kulttuuriperinnön säilyttämistä.

Kestävä liikenne on toinen tärkeä kehittämiskohde. Matkailuyritykset voisivat tarjota kestäviä liikennöintivaihtoehtoja, kuten sähköisiä kuljetuspalveluja, pyörävuokrausta tai julkisen liikenteen edistämistä. Tämä vähentäisi hiilijalanjälkeä ja parantaisi matkailijoiden kokemusta. Esimerkiksi yritykset voisivat tarjota asiakkailleen alennuksia tai etuja, jos he valitsevat kestäviä liikennöintivaihtoehtoja matkustamisessaan. Tällaiset toimenpiteet eivät ainoastaan edistäisi ympäristönsuojelua, vaan myös parantaisivat yritysten kilpailukykyä.

Matkailijoiden osallistaminen paikallisiin ympäristönsuojeluhankkeisiin tai kulttuurisiin aktiviteetteihin voi lisätä heidän sitoutumistaan ja ymmärrystään paikallisista asioista. Tällaiset ohjelmat voivat parantaa matkailijoiden kokemuksia ja luoda syvemmän yhteyden kohteeseen. Esimerkiksi yritykset voisivat järjestää siivoustalkoita, joissa matkailijat voivat osallistua paikallisten rantojen tai luonnonsuojelualueiden puhdistamiseen. Tällaiset aktiviteetit eivät ainoastaan edistä ympäristönsuojelua, vaan myös luovat yhteisöllisyyden tunnetta matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden välille.

Lähteet

Asia Exchange 2024. Kohdeopas Bali. Luettavissa: <https://asiaexchange.org/fi/vaihtokohteet/bali-indonesia/kohdeopas-bali/>. Luettu: 5.3.2024

Bali.com. 2024. The history of Bali- Island of the gods. Luettavissa: <https://bali.com/bali/travel-guide/culture/brief-history-of-bali/>. Luettu: 5.11.2024

Bali Government Tourism Office. 2024. Number of foreign tourist arrivals to Bali, Indonesia from 2008 to 2024. Statista. Luettavissa: <https://www-statista-com.ezproxy.haaga-helia.fi/statistics/976842/foreign-tourist-arrivals-numbers-bali-indonesia/>. Luettu: 2.12.2024

Experience travel group. Why visit Java? Luettavissa: <https://www.experiencetravelgroup.com/indonesia/info/java> Luettu: 1.12.2024.

Halonen, T., Korkman, S., Lund, P., Neuvonen, A., Rohwender, L., Soijamo, S., Taalas, P., Taipale, K., Tuomioja, E., & muita kirjoittajia. 2017. Kirjava käsikirja kestävään kehitykseen. Tammi Oy. Helsinki. Luettu: 12.11.2024

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Tekijät ja Edita Publishing Oy. Helsinki. E-kirja. Luettu: 20.11.2024

Heinz, V. 10.7.2023. Negative Impacts of Tourism in Bali: A Comprehensive Guide. Unsustainable Magazine. Luettavissa: <https://www.unsustainablemagazine.com/negative-impacts-of-tourism-in-bali/>. Luettu: 6.3.2024

Helin, A. 2024. Kerran elämässä matkaopas maailmaan. Gili-Saaret – Indonesian ihanat paratiisisaaret. Luettavissa: <https://kerranelamassa.fi/indonesia-matkailu/gili-saaret/> Luettu: 11.11.2024

Helin, A. 2024. Kerran elämässä matkaopas maailmaan. Kalimantan- villi Borneo löytyy Indonesian puolelta. Luettavissa: <https://kerranelamassa.fi/indonesia-matkailu/kalimantan/>. Luettu: 11.11.2024

Indonesia travel. 2024. Wonderful Indonesia - 8 Ideas to Start Your Sustainable Journey in Indonesia. Luettavissa: <https://www.indonesia.travel/gb/en/trip-ideas/8-ideas-to-start-your-sustainable-journey-in-indonesia.html> Luettu: 20.11.2024

Kettunen, E. 2019. Kaakkois-Aasiaa: Talous, Ympäristö ja Yhteiskunta. Gaudeamus Oy. Tallinna. Luettu: 12.11.2024

Lehtipuu, M. 2016. Bali: Suomalainen matkaopas. Kolmas painos. Suomalainen matkaopas. Keuruu. Luettu: 27.10.2024

Ministry of Tourism and Creative Economy, Republic of Indonesia. Retribution for Foreign Tourists in Bali Has Been Legalized, Here's the Payment Flow. Luettavissa:

<https://kemenparekraf.go.id/en/articles/retribution-for-foreign-tourists-in-bali-has-been-legalized-heres-the-payment-flow>. Luettu: 6.3.2024

Mutiara Lemy, D. 2018. Sustainable Tourism Development (STDev) Strategy in Indonesia. Wonderful Indonesia. Luettavissa:

[https://acec.upi.edu/file/download/Sustainable Tourism Development Strategy in Indonesia \(Dr. Diena Mutiara Lemy\) .pdf](https://acec.upi.edu/file/download/Sustainable_Tourism_Development_Strategy_in_Indonesia_(Dr._Diena_Mutiara_Lemy).pdf). Luettu: 18.11.2024

Ojasalo, K., Moilanen, T., Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy. Helsinki. Luettu: 20.11.2024

Rantapallo. 2015. Jaava – maailman väkirikkein saari. Luettavissa:

<https://www.rantapallo.fi/indonesia/jaava/>. Luettu: 22.9.2024

Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. YK-raportti. Luettavissa: <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability>. <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>. Luettu: 22.10.2024

Responsible travel. Responsible tourism in Indonesia. Luettavissa:

<https://www.responsibletravel.com/holidays/indonesia/travel-guide/responsible-tourism-in-indonesia> Luettu: 20.11.2024

Ulkoministeriö 2024. Indonesia: Matkustustiedote. Luettavissa: <https://um.fi/matkustustiedote/-/c/ID#Ajankohtaista>. Luettu: 6.3.2024

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura. Helsinki. Luettu: 20.11.2024

Virtanen, A. & Rohweder, L. 2011. Ilmastonmuutos käytännössä: Hillinnän ja sopeutumisen keinoja. Gaudeamus Oy. Tallinna. Luettu: 12.11.2024

Visit Finland, Liiketoiminnan kehittäminen: Vastuullinen matkailu. Luettavissa:

<https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu>. Luettu: 12.11.2024

Wonderful Indonesia. Derawan Islands. Luettavissa:

<https://www.indonesia.travel/gb/en/destinations/kalimantan/derawan-archipelago.html>. Luettu: 20.11.2024

Wonderful Indonesia. Explore the Natural Beauty of Gili Trawangan and the Gilis in Lombok.

Luettavissa: <https://www.indonesia.travel/gb/en/destinations/bali-nusa-tenggara/lombok/gili-trawangan-and-the-gilis.html>. Luettu: 20.11.2024

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestävä kehitys. Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 6.3.2024.

Liitteet

Liite. 1 Saatekirje

Hei!

Toteutamme opinnäytetyötä, jossa tutkimme Indonesian saariston matkailupotentiaalia kestävän kehityksen näkökulmasta. Tavoitteenamme on selvittää, miten suomalaiset kokevat vastuullisen matkailun merkityksen ja millaisia ajatuksia Indonesian saaret herättävät matkakohteena.

Kysely on suunnattu kaikenikäisille suomalaisille matkailijoille, ja vastaamiseen menee noin 5 minuuttia. Toivomme, että osallistut kyselyyn ja jaat kokemuksiasi tai näkemyksiäsi Indonesian matkailusta. Vastauksesi auttavat meitä ymmärtämään paremmin suomalaisten matkustajien mieltymyksiä Indonesiasta kestävän kehityksen matkakohteena.

Vastauksesi käsitellään täysin anonyymisti, eikä henkilöllisyyttäsi tallenneta tai jaeta missään vaiheessa. Keräämämme tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja tuloksia käytetään ainoastaan opinnäytetyömme tutkimustarkoituksiin.

Kiitämme jo etukäteen ajastasi ja tärkeästä panoksestasi tutkimukseemme!

Ystävällisin terveisin,

Emmi Korhonen & Kamilla Mamedova

Liite 2. Kysely**Indonesian saarien matkailupotentiaali kestävän kehityksen näkökulmasta****1. Sukupuoli ***

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

2. Ikä *

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 55 tai yli

3. Oletko matkustanut Indonesiaan? *

- Kyllä
- En

4. Haluaisitko matkustaa Indonesiaan? *

- Kyllä
- En

5. Mitkä seuraavista Indonesian saarista ovat sinulle tuttuja? *

- Bali
- Lombok
- Gili

6. Mihin näistä Indonesian saarista olet matkustanut? *

- Bali
- Lombok
- Gili
- Kalimantan
- Komodo
- Java
- Raja Ampat
- Sulawesi
- Sumatra
- Muu, mikä?

7. Oletko kuullut näistä Indonesian saarista? *

- Alor Archipelago
- Bangka Belitung
- Derawan
- Karimunjawa
- Mentawai
- Morotai
- Nusa Penida
- Sumba
- Togean
- Weh
- En ole kuullut

8. Kuvien perusteella, mihin näistä Indonesia saarista matkustaisit? *

- Kuva 1
- Kuva 2
- Kuva 3
- Kuva 4

9. Valitsit kuvan 1. Kyseessä on Derawan saari, oletko kuullut saaresta tai matkustanut kyseiselle saarelle? *

- Kyllä olen matkustanut
- En ole matkustanut
- Kyllä olen kuullut
- En ole kuullut

10. Valitsit kuvan 2. Kyseessä on Gilin saaret, oletko kuullut saaresta tai matkustanut kyseiselle saarelle? *

- Kyllä olen matkustanut
- En ole matkustanut
- Kyllä olen kuullut
- En ole kuullut

11. Valitsit kuvan 3. Kyseessä on Java, oletko kuullut saaresta tai matkustanut kyseiselle saarelle? *

- Kyllä olen matkustanut
- En ole matkustanut
- Kyllä olen kuullut
- En ole kuullut

12. Valitsit kuvan 4. Kyseessä on Bali, oletko kuullut saaresta tai matkustanut kyseiselle saarelle? *

- Kyllä olen matkustanut
- En ole matkustanut
- Kyllä olen kuullut
- En ole kuullut

13. Mitkä seikat ovat ehdottomia jos matkustaisit vähemmän tunnetuille Indonesian saarille? *

- Matkanjärjestäjä (esim. aurinkomatkat, tui)
- Matkaopas (englannin tai suomen kieli)
- Turvallisuus: Matkustusturvallisuus ennen kaikkea.
- Majoitus: Turvallisia ja kohtuuhintaisia vaihtoehtoja.
- Kuljetus: Helppo pääsy ja hyvät liikenneyhteydet.
- Terveystenhoito: Riittävät terveystalvelut saatavilla.
- Ruokailu: Monipuoliset ja turvalliset ruokavaihtoehdot.
- Kulttuuri: Ainutlaatuisia kulttuurikohteita tutkittavaksi.
- Luonto: Upeita luonnonmaisemia ja nähtävyyksiä.
- Aktiviteetit: Monipuolisia aktiviteetteja tarjolla.
- Yhteisö: Mahdollisuus tutustua paikalliseen elämäntapaan.
- Ympäristö: Kestävän matkailun pyrkimykset ja ympäristönsuojelu.

14. Millaisia mielikuvia sinulla on Balista ? *

- Eksotinen saari upeilla hiekkarannoilla, turkoosia vettä ja trooppista vihreyttä
- Vilkas yöelämä, halpaa alkoholia ja biletystä läpi yön
- Kulttuurinen helmi, hindulaisia temppeleitä ja värikkäitä seremonioita
- Seikkailijan unelma, surffausta, sukellusta ja vaellusta vehreässä viidakossa
- Turistiryssä, vilkkaita rantakohteita, ruuhkaisia ja likaisia katuja sekä kaupallistettuja matkamuistomyymälöitä

15. Balille matkustaessa veloitetaan 9 euron turistiveromaksu. Tämä maksu menee Balin luonnon- sekä kulttuurin suojeluun. Onko summa mielestäsi sopiva vai maksaisitko enemmän tukeaksesi Balin kestäväää kehitystä? *

- Maksaisin pakollisen summan eli 9 euroa
- Maksaisin enemmän kuin 9 euroa
- Maksaisin vähemmän jos olisi mahdollista

16. Kyseinen turistiveromaksu veloitetaan ainoastaan matkustaessa Balille, pitäisikö mielestäsi turistiveromaksu olla käytössä matkustaessa kaikille Indonesian saarille? *

- Kyllä
- Ei

17. Kestävä kehitys matkailussa tarkoittaa matkailun harjoittamista tavalla, joka huomioi ympäristön, kulttuurin ja paikallisyhteisöt Onko Indonesia mielestäsi kestäväen kehityksen matkakohde ? *

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

18. Kuinka paljon huomioit kestäväen kehityksen ja ekologisuuden näkökulmat matkustuspäätöksissäsi? *

- Erittäin paljon, ne vaikuttavat merkittävästi päätöksiini
- Kohtalaisesti, pyrin ottamaan ne huomioon, mutta eivät ole pääasiallisia tekijöitä
- Vähän, ne eivät ole ensisijaisia matkustuspäätöksissäni.
- En ollenkaan, en ole huolissani niistä.

19. Oletko huolissasi ympäristövaikutuksista, joita matkailu voi aiheuttaa Balilla tai muilla Indonesian saarilla? *

- Kyllä, olen huolissani ja pyrin valitsemaan kestäviä matkailuvaihtoehtoja.
- Jossain määrin, mutta en ole varma, miten voisin vaikuttaa siihen matkustajana.
- En ole kovin huolissani, sillä pidän matkustamista tärkeämpänä.
- En ole ajatellut asiaa, koska se ei ole vaikuttanut matkustuspäätöksiini.

20. Jos mieleesi jäi jotain aiheeseen liittyvää, voit jakaa sen kanssamme tässä
